

Ŋwa' wvù Baul to saŋεε ê kentaashe ke Lum

Fiεε fi nu ê Ŋwa' wvu Lum wvun e

Ŋwa' wvun to saŋ Baul fô bonyii bo mbee le bo Lum e keesee ê bó fiεε fi wvú kee ekumε mbee wvù è nu wvu bonyii bo Klistu le bô fiεε fi mbee wvudvu shieele le bonyii bodvu egeè. Ŋwa' wvudvu wvun keŋke fiεε ficii fi ekumε bon'yεyi bo Baul le fele boŋwa' bew bomew bocii.

Wvú nu ε gay le bonyii bocii, kenεε è nu Bojuu kenεε bonyii bò yaa nu ke Bojuu keŋke keeseyse bikuu bibole bô bo Nyo', njefo bó bocii nu ε bó keŋke kebefε. Wvú nu ε jeme le wee keeseyse ekole kew bô Nyo' nu ke seke wvú ε lese fitele yî Jisos Klistu le.

Baul to nu ε saŋ ten keeseyse lene di wvú to gomte keeke elen egen eyen kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Lum e kedvu le. Wvú to seyse le wen nu ke edioo ε gen ε buy jó, é wen emooce bô bó caan ege lemme ê bó entelεŋ, é bó ke etom wen é wen egen fwe, egen ebuy Sbeεn.

Bikuu bi mwεεm e ê Ŋwa' wvun e

1:1-17 Keŋkεwce bô bikuu bi mwεεm e

1:18-3:20 Ekumε le bonyii bocii yî nshε le shieele le bó eboyse bó

3:21-4:25 Je yî Nyo' gomte le bonyii efey jó se boy

5:1-8:39 Nshii wvu fwε wvù bonyii bo Klistu le keŋke

9:1-11:36 Bonyii bo Islael ê ntaŋ Nyo' le

12:1-15:13 Nce bonyii bo Klistu le

15:14-16:27 Kemεse bô boŋgayma ê bonyii

¹ È nu me wvù Baul wvù waa lemme Klistu Jisos. Nyo' to nu ε tee me le me enù waa ntum Jisos, γεε le me enfewci saaka wvù jee wvu wvuwen. ² Saaka wvù jee wvun nu wvù Nyo' to kawεε bonyii dvú fele yî bonyii bew bo ntum e, no fi nu ε bó ε saη ê ηwa' we wvù yuule le. ³ Wvù nu ekume Waa we wvù to joe ye wee wvu wum, ε bó boo wvù ê kfuu di Nfon Dawe le. ⁴ Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ε Nyo' to duηce fele yî Keyoy ke Yuule le le è nu Waa wen wvù keηke mvungay no wvù to bvuseε wvù yî kpwe le. * ⁵ È ge Jisos Klistu Nyo' ε se buw me le me enù waa we ntum, wvu le me enge é bonyii bocii bò yaa nu ke Bojuu elese fitele yî ye le, eyuukè ε è nu wvù le bensee diee diew. ⁶ Ben ten nu ηgoo bonyii bò Nyo' nu ε tee wase le bó enù bonyii bo Jisos Klistu le.

⁷ Me ε no nsaηke ηwa' wvun fô ben e bocii bò nu Lum, bò nu fitele fi Nyo' le, ε wvù ε tee le bó enù bonyii bò è nu bew.

Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lætene.

ε Baul no shieele keelaa ghane ê bonyii bo Lum e

⁸ Me ηgomte keen'yaw enya keyoone ê Nyo' wem nje ben bocii nfele yî Jisos Klistu le, njefo woη tfuu jemyi ekume fitele fi ben nu ε lese yî ye le. ⁹ Nyo' wvù me nlemte wvù le bô fitele fiem ficii yî saaka wvù jee wvu ekume Waa we le leeme fwe wem le me ηké no ηkumyi ben sekecii ê bunle yem e. ¹⁰ Me ηké ndioo mbunlee no nleke le é je

---

1:1 Lem 9:3-15; 26:16; Gal 1:15-16   1:2 3:21; 1Bi 1:10-12   1:3 Mat 1:1; 20:30-31; Lem 13:33; 2Tim 2:8   * 1:4 κεηεε le, “Jisos Klistu nu ε Nyo' to duηce bô mvungay fele yî Keyoy ke Yuule le le è nu Waa wen no wvù to bvuseε wvù yî kpwe le”.   1:5 11:13; 15:15-18; Gal 1:1; 2:7, 9   1:7 5:1; 15:33; 16:20; 1Kol 7:15   1:8 16:19; 1TES 1:8   1:9 15:23; Lem 19:21; Efε 1:16

nelo ε yene, é me ento ê ben e keseen fen é Nyo' ε bee,
¹¹ njefo me ηkoonke naa baay keen'yen ben e wvu le me
 engaw nnya yì Keyoy ke Yuule nu ε nya ê me beene, é yí
 ege é ben etemyi. ¹² Fì nu le, é beene eyvuwse mvuntelem
 mvuseεbeene, é fitele fi ben lese yî Nyo' le eyvuwse fiem,
 é fiem eyvuwse finen. ¹³ Boom bo bwεem e, me ηgomte le
 ben ekiε le me nu ε ηkaw wase bokarj e bokarj e le me nu
 ento ê ben e, ηké ηkaw ε fiεε jewse ke me. Ε me ηgomte le
 me ento wvu le me ηkεηke ηgbwele jo ben lenlenj no me
 nu ε ηkεηke wase jo bonyii bomew bò yaa nu ke Bojuu.
¹⁴ Lemme din fô bonyii bocii le nu ê kendorj kem e, kenεε
 è nu bonyii bò nu worj wvù yuu wase le, kenεε è nu bò bæ
 entfun, kenεε bonyii bò kεηke bvufee, kenεε bò bæ biyuj.
¹⁵ È nεε fiεε fi fitele bæenci naa me baay keenfewce saaka
 wvù jee ê ben ten bò nu Lum.

Mvungay mvu saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le

¹⁶ Ben ekeè le ke me η'wuumene fiεε fi ekume saaka wvù
 jee wvù wvu Nyo' ke. Me ηkee lo le è nu fô mvungay mvu
 Nyo' le keeboyse wee tfuu wvù nu ε lese fitele yî ye le nu.
 Ε saaka wvun yaake gene ε è nu fô Bojuu le se gene ten
 fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le. ¹⁷ Fì nu le saaka wvù jee
 wvun dunji je yì Nyo' joo le wee nu teytey ê wvù ejise le.
 Ε fifin kεw ε gen ε mεse yî fitele fi mweten lese yî ye le. È
 nu fiεε fi bó nu ε saη le,
 “Wee wvu teytey nu ke ecee nje fitele fi wvù lese yî Nyo'
 le.”

Shém ffuuke Nyo' no bonyii buwyi mwεem

¹⁸ Me njemyi nen njefo shém Nyo' ké no ffuuke fowe bò
 bonyii bò maa lo wvù buwyi mwεem, ε gee dibole di befe

1:13 1Kol 9:19-22   **1:14** Kolo 3:11   **1:16** 2:9; Lem 13:46; 2Tim 1:8;
 1Kol 1:18, 24   **1:17** 3:21-30; 4; 10:4-13; Abk 2:4; Gal 3:9-12; Fili 3:9; Ibu 10:38
1:18 2:5, 8; εfε 5:6; 2Tεs 2:12

yike keceey ke diew Nyo' le. ¹⁹ Yí ffuuke nonen njefo fiεε fi bonyii nulo ekiεε ekumε Nyo' yen'yi endan, njefo wvú wvù Nyo' nu ε duŋce wase ê bó. ²⁰ Ε kew naa lo foŋkew no Nyo' to bomεε woŋ nu ε mvuŋgay mwew mvù mey lo, bó no wvú wvù Nyo' nu, nu ε bonyii ε yen wase ε bvuu ε kieε yî mwεem mvù wvú bom e, naa no bonyii yaa cim yene wvú le ke. Nonen ke je bvuu nu dvú yì bó ke ene ewowlene duu le ke bó kee Nyo' ke.

²¹ Naa no bó cim kee Nyo' nonen, ke bó wvumte wvú diewe Nyo' le kenεε nyaa keyoone ê wvú ke. Boŋkpawce bobole nu ε ne ε tu bo ecici. Bikuu bibole bi biye nu ε yiŋsen ke ε è nu bô ejiwe. ²² Bó duu le bó keŋke bvufee, ε kaa ε ne ε tu biyuŋ. ²³ Bó nu ε sheε keebunlee Nyo' bvukuke wvù yaa nulo ekpwe ke, ε fey ε no bunlee ε è nu mvumooso mvù bó kene bô can mvú ε no fieesene bonyii bô nulo ekpweken, bô mvunyiim noo nyám yì lene we, bô yì sone kuse.

²⁴ No fí nu nonen Nyo' ε mum ε cine bó le bó ε no gee wase ε è nu mwεem mvù mvuntelem mvubole shieele mvù è nu mwεem mvu nnyen e, ε bó gee nonen bô ye yiibo wee bô wee, mum shoose bikuu bibole. ²⁵ Bó nu ε kumen keceey ke ekumε Nyo' ε tu mbiay, ε no bunlee bvuu lemte ε è nu mwεem mvù Nyo' bom e efey keebunlee bvuu lemte ε è nu wvú wvù Bomεen e. Ε è nu wvú wvù bó keŋke keebensee sekecii se ŋka. Fí enù nonen. ²⁶ No bó gee nonen, Nyo' ε mum ε cine bó le, ye ε no yvuwse bó keege mwεem mvu kenshoose le. Ε bokeneε jiime fô bokeneε le, ε Nyo' to baa bom wee le wvú egeè nonen ke. ²⁷ Ε è nu ke leŋleŋ no bolemse cin'yi je yì Nyo' to gee keejiime bô bokeneε le, ε ye yvuwse bó keejiime ε è nu fô bolemse

---

1:19 Job 12:9; Mben 19:1-4; Lem 17:27-28; 1Kol 1:21   **1:21** εfe 4:17-18
1:22 1Kol 1:19-20   **1:23** Dito 4:16-18; Mben 106:20   **1:25** 9:5   **1:26**
1Kol 6:9   **1:27** LEW 18:22; 20:13

bomew e. E bolemse gee mwεem mvu kenshoose le bô bolemse bomew. No bó gee nonen mum joo ηgew yî bikuu bibole wvù è nu nlawma gee dibole di befe.

²⁸ No bonyii bodvu baa eyene le fí nu læη keekieε Nyo', Nyo' ε mum ε cine bó le le bó ekeηke bvufee ε è nu bvu keyuη e, mum gee mwεem mvù bó yaa keηke keegeε ke. ²⁹ Mvuntelem mvubole ε mum ε no nu ε mvú ε yiηsen bô mwεem mvù befe jεy jεy. Bó buwyi mwεem, dewkene ejise, keηke mvuntelem mvù befe, bene bindoη bô bonyii, yuwyi bonyii, diuu bvudiuw, læle kenleεma, ηgomgome bô mwεem, kunsene mvuηkunsen, ³⁰ beete bô edieε ε bonyii, bane Nyo', seεnene kenseεnen, temyi bikuu, saale ye, momte kuw, temyi bikuu bô bo'iceε bobole noo bobweε bobole. ³¹ Bó nu biyuη yaa leeme yî diew yibole ke. Bó nyewle bô bonyii bomew, yaa camte shen fô bonyii le ke. ³² Bó gee nonen kee ke naa le Nyo' nu ε leke wase le wee wvù gee mvumvun mwεem nu ε wvú keηke keekpwe. Geenεn, bó ε no gee ke gene dvú, bvuu bensee bonyii bô gee kfuu mvumwe mwεem.

2

Nyo' nu ke esaake wee bii gee di mwεten e

¹ Nonen wo wvù lomte gee di wee mvu le kenεε è nu wo wvù yeε, ekeè le ke wo ten nu se jay ke. È keè le no wo lomte gee diew nu ε wo leese ε è nu ekole kuw ηgew e, njefo wo wvù lomte we gee ke naa ten fieε fi wvú gee. ² Beene kee lo le, é Nyo' laη ηgew yî bonyii bô gee mvumvun mwεem e, tu wvú laaηke bii keceεy e. ³ Nonen wo we wvù lomte gee di bonyii bô gee kfuu mvumwe mwεem e, geenεn ε wo kebeε gee ke ten mvú, kpwaake le wo nu ke eboy can nsaw Nyo' le? ⁴ Nuu le ke wo yene le

Nyo' kɛŋke fitele fi jee fô bonyii le baay, kuule shém baay, nu tɛn nyɛkeey baay ε? È keè le fitele fi jee fi Nyo' le fô wo le duŋci le wo ekumɛn fitele fiuw.

⁵ Geenɛn no wo nu ε tun keekumɛn fitele fiuw, ε no gee ε fí tɛmyi kɛ gene lo, nu ε wo biise ε è nu ŋgɛw fô ekolɛ kuw e, wvù nu ke enu diuu dî Nyo' nu ke eduŋɕɛ shém yì ffuuke seke wvù saake bonyii bocii ê je yi lɛŋ e. ⁶ Nyo' nu ke elaw wee mwaarj mwaarj bii gee di mwɛtɛn e. ⁷ Bonyii bò nu nyɛkeey, lemte lemme dî jee, gomte ε è nu bvukukɛ bô n'wvum noo nshii wvù yaa kaa kɛ, nu ε wvù nu ke enya nshii wvù mɛy lo ê bó. ⁸ Geenɛn ε bonyii bò taale kɛ ε è nu bikuu bibole, tune keeyuw keɕɛy e, gee ε è nu mwɛɛm mvù befe, nu ε Nyo' nu ke eduŋɕɛ shém yì ton'yɛɛn bô ŋgɛw ê bó. ⁹ Monlum mo baay bô nsase nu ke enu fô wee tfuu wvù gee kebefɛ le ε kɛw yî Bojuu le ε gen yî bonyii bò yaa nu ke Bojuu le. ¹⁰ Geenɛn, ε bvukukɛ bô n'wvum noo nɛɛtɛn nu ke enu fô bonyii bò gee gee dî jee le ε kɛw yî Bojuu le ε gen yî bonyii bò yaa nu ke Bojuu le. ¹¹ Fí nu ke enu nonɛn njefo kɛ Nyo' ké no duŋci kejeɛy jɛy kɛ.

¹² Bonyii bocii bò gee kebefɛ sɛ bó cim kɛŋke bonci bo Muses e, nu ε bó nu ke eley kɛ ŋgɛw e naa no bó yaa cim kɛŋke bonci kɛ. ε bonyii bocii bò gee kebefɛ ε bó nu ekuse jo bonci, nu ε bó nu ke esaw bó bii bonci bodvu le. ¹³ Fí nu nonɛn njefo kɛ Nyo' nu ke ejo wee le wvù nu teyɛy ê wvù ejjise njefo wvù yuuke fiɛ fi bonci jemyi kɛ. Wvù nu ke ejo wee le wvù nu teyɛy ε è nu seke mwɛtɛn gee fiɛ fi bonci gomte. ¹⁴ É bonyii bò yaa nu ke Bojuu bò nu sɛ bonci nɛ ε no gee mwɛɛm bô boŋkpawɕɛ bobole ε è nu mwɛɛm mvù bonci gomte, tu bó nu wase bonci fô bikuu bibole naa no bó baa cim kɛŋke bonci bò Nyo' nu ε nya ê Bojuu kɛ. ¹⁵ Fifie

---

2:5 YɛSA 2:11-21   2:6 1Kol 3:13-15; 2Kol 5:10; Efɛ 6:8; Mat 16:27
2:11 Lem 10:34; Kolo 3:25; 1Bi 1:17; JɛM 2:1   2:12 Mat 7:21

duŋci le fiεε fi bonci gomte nu ε Nyo' ε saŋ fô mvuntelem mvubole. ε mvuntelem mvubole seŋe ten ê bó nonen. É bó dioo gee fiεε fi befe, é fitele no saake bó. É bó dioo gee fi jee, é fí no tomte bó. ¹⁶ Mwεem mvun nu ke ekooy diuu di Nyo' nu ke esaw boŋkpawwce bô bonyii bocii keŋke ê nnyile le fele yî Klistu Jisos e, no saaka wvù jee wvù me nfewci duŋci.

Bojuu saale ye bô bonci

¹⁷ Wo wvù teŋe ekole kuw le wee Juu, wo geele ekole yî bonci bo Muses e, yuuke ye le wo nu wee Nyo', ¹⁸ ε bó ε yeeyi wase ben bô bonci ben ε kieε fiεε fi Nyo' shieele, kee ten fiεε fi looci jee naa ntay. ¹⁹ Ben kee naa ntay le è nu ben bô duŋci je ê binfefe, nu ten bin'yeese fô bonyii bô nu kenjiwe le, ²⁰ ε ben nu bô teete biyuŋ, ε è nu ben bô yeeyi bonyii bô maa mwεem diewe mvunley mvu boom e njefo bonci nu ε nya wase ben bô bvufee bvucii noo keceey. ²¹ Wo wvù yeeyi bonyii nonen, wo yeeyi ke ten kuw ekole? Wo wvù fewci le fo wee econ bvucou, wo gee neε fiuw? ²² Wo wvù kayte le fo dwee wee keŋεε kpweε wee ejjim bô wee mvu, wo nu se wo gee nonen e? Wo wvù kaci lo fiεε fi ekume mvumooso, wo nu se wo cooŋke mwεem yéw ncese yi mvumooso le? ²³ Wo wvù saale ye bô bonci bo Nyo' le, ke wo yaa shoose Nyo' no wo ŋgoyte bonci bodvu? ²⁴ È nu fiεε fi bó nu ε saŋ le, “Bonyii bô yaa nu ke Bojuu ké no beete bô diee di Nyo' le ε è ge gee dinen ben Bojuu.”

²⁵ Keetfuse wee yew keŋke naa sεw, é è fen nu le wee wvudvu gee fiεε fi bonci gayte. Geenεn, é wo ŋgoyte bonci, tu ntfuse yew wvù bó tfuse wo yew wvudvu nu ke diewe wo beε ntffuse. ²⁶ Wee é no beε ntffuse, gee fiεε fi

leş fi bonci gomte, bó saa ejo le bó nu ε tfuse wase wvú yew, naa no wvú cim bæε ntfuse? ²⁷ Nonen, bonyii bð bæε ntfuse yî nyam ye le geenen gæle bonci nu ke ege é bó elese ben Bojuu ηgew e bð keηke bonci bð bó to saηεε, ε ben bvuu tfuuse bonyii yew geenen ηgoyte bonci bodvu. ²⁸ Ben ekeè le ke wee Juu wvu leη nu wvù yen'yi ye le ke. ε ke ntfuse yew wvu leη nu fiεε fi bó yene fí le εkfuη yî nyam ye le ke. ²⁹ Wee Juu wvu leη nu wvu ê fitele le. ε ntfuse yew wvu leη nu wvu ê fitele le, wvù ε seyse Keyoy ke Yuule, ε è yaa nu fiεε fi bó yene εjise ke. Wvuwee wee nu ε è ké no bensee Nyo' wvú. Ke è ké no bensee bonyii wvú ke.

3

Nyo' leeme ke yî keceey e

¹ No fí nu nonen, Bojuu fele bonyii bomew yî fiεε le? ε sew nu dvú yî ntfuse wvù bó tfuuse bonyii yew e? ² 'εε, Bojuu fele naa bonyii bomew ê jé le nteen. Fi baay nu le Nyo' to nu ε nya diew ye ε è nu can yibole. ³ È nulo é bó emum egay le no bonyii bomew bó le to baa eleeme yî diew yidvu le, tu fifie nu ege é Nyo' saa ebvuu eleeme yî diew ye le? ⁴ Ke è nulo é fí ekooy nonen ke! Naa no bonyii bocii cim nu naa bo mbiay e, nu ε Nyo' leeme ke yî keceey e, no bó nu ε saη le,

“Nyo', wo dīoo jemyi, ε njeme wo no nu ke wvu leη. ε wo ké no soo ke lo nsaw wo.”

⁵ Geenεn é gee disεεbeene di yaa nu ke teytey fici keegeε le gee di Nyo' le di teytey eyen'yi ntay, tu è nulo é beene egay le la? È nulo é beene egay le Nyo' baa gee leη keelaanηke ηgew yî yese beene le? Me mbiite nen ε è nu no

wee wvu wum ké no biite. ⁶ Ke è nulo é fí enu nonen ke! É fí nu nonen, é Nyo' ke eghan nεε se saw won? ⁷ Geenεn é me mbiayte mbiay ε yí gee ε keceεy ke Nyo' le yen'yi gene lo fwe fwe too bô mbense fô diee diew e, é bó ebvuu esaake me le me nu wee kebefε nje la? ⁸ É è fen nu nonen é bese saa egay le, “Fí jee le beene egeè bibefε wvu le mwεεm mvù jee etoò le?” Njeme wvun nu wvù bonyii beete diee disese dvú duu le è gayte bese. Boba bonyii nu ε bó nu ke ekeηke ηgew wvù bó keηke keekeηke.

Ke wee wvu teytey nu naa lo dvú ke

⁹ Beene nu jeme naa le la keseen? Bese Bojuu fele bonyii bomew e? Naa fεε ghεy! Beene nu ε yen wase le Bojuu noo bonyii bò yaa nu ke Bojuu nu can mvunηgay mvu kebefε le. ¹⁰ Fifi nu no bó nu ε saη le,

“Ke wee wvu teytey nu dvú ke, naa lo mwaanη.

¹¹ Ke wee nu dvú wvù keηke bvufee ke,
ε ke wee nu dvú wvù gomte Nyo' ke.

¹² Bonyii bocii nu ε banke wase jim ê Nyo' le.

Bó bocii nu ε tu wase mwεεm mvu εcici.

Ke wee wvù keηke fitele fi jee nu dvú ke, naa lo mwaanη.

¹³ Bó nu ε yan bosew ε γεε boyε diewe jém e.

Bó nu bonyii bo leme le.

Njeme wvù buyte dew yibole nulo eyu wee diewe εdien ε fimbuw e.

¹⁴ Boncun bô njeme wvù cewcewe nu ε yiηsen dew yibole.

¹⁵ Bó ké no nu cekey keeyu lo wee.

¹⁶ Bó ké no beete bô mwεεm,

too bô ηgew mondvuum monciim mò bó gene mó le.

¹⁷ Ke bó kee lo fiεε ekumε nce wvu nyεkeey ke.

¹⁸ Κε bó κερηκε naa lo nfan wvù wvu Nyo' fô mvuntelem mvubole κε.”

¹⁹ Beene nu ε κιεε keseen λε φιεε φι bonci jemyi, nu ε bó jemyi ê bonyii bò nu εκυσε jo bonci bodvu, wvu λε φο wee κε εκερηκε naa lo φιεε φι wvú ewowlen jeme κε. Wee tfuu yî wonj wvun e nu κε eleem ê Nyo' εjise etanje diuw we. ²⁰ Ben ekeè λε, κε wee wvu wum nu dvú wvù Nyo' nu κε εjo λε wvú nu teytey ê wvú εjise njefo wvú gee φιεε φι bonci gomte κε, njefo bonci gee ε bonyii kee lo mwεem mvù befe mvù bó gee.

Je yî Nyo' joo λε wee nu teytey jó

²¹ Geenεn, keseen nu ε Nyo' ε duηce wase je yî wvú joo wee λε wvú nu teytey jó ê wvú εjise. Ε je yidvu yaa κερηκε φιεε keege bô bonci κε. Je yidvu yin nu ε ηwa' bonci bo Muses e noo Boηwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le to tomte wase. ²² Je yî Nyo' joo λε wee nu teytey jó, nu ε yî bii fitele φι wee wvudvu lese yî Jisos Klistu λε. Ε Nyo' gee fifin fô wee tfuu wvù nu ε lese fitele yî Klistu λε, njefo fô Nyo' le nu ε wee mvu yaa nu jεey κε, ²³ no wee tfuu nu ε ge wase kebefε ε mum ε no nu ncejole fô bvukuke bvυ Nyo' λε. ²⁴ Geenεn, ε keseen nu ε Nyo' ε jo wase bonyii λε bó nu se jay. Ε ε ge mbuwma we wvù wvú to buwεε bonyii dvú diewe nnya λε fele yî Klistu Jisos wvù to sumεε bonyii can ηgew e. ²⁵ Nyo' to nu ε nya wvú diewe ncese λε keege keman bô ελεμε kew. Ε keman kin nu fô bonyii bocii bò nu ε lese fitele yî ye λε. Wvú to ge keman kin keeduηce λε wen wvù Nyo' nu wee wvu teytey, njefo wvú wvù Nyo' to kuule lo shém bô bibefe bibole bì bó to shee gee fwele. ²⁶ Fifin to nu keeduηce yî

3:18 Mben 36:1   **3:20** Job 4:17; Mben 130:2; 143:2; Lum 4:15; Gal 2:16; 3:22
3:21 1:2, 17   **3:22** 2:11; 3:9; 10:12; 11:32   **3:23** 5:2, 12; 8:18-20; Kerj
3:19   **3:24** 5:17; Efε 2:8; Tay 3:7   **3:25** Mat 26:28; Efε 2:13; Kolo
1:20; Ibu 9:12-14; 1Jon 1:7; Mwm 1:5; 5:9; 5:1; 2Kol 5:18-21;
Efε 2:14-16; Kolo 1:20; 1:17; 3:3-4

kefew ke keseen e le wen wvù Nyo' keβεε nu wee wvù gee mwεεm teytey, ε è bvuu nu wen wvù joo wee wvù nu ε lese fitele yî Jisos e le mwεten nu se jay. ²⁷ No fí nu nonen, tu fiεε βεε dvú fi è nelo é beene ebensee ye yî dvú le? Ke fiεε nu dvú ke! È nelo é bó ebvuu ebensee ye yî nci wvù la le? Nuu le ebensee yî mwεεm mvù beene lemte le le? Naa lo shikeey! Fí leeme ε è nu yî nci wvù le beene nu ε lese fitele yî Jisos e. ²⁸ È nεε no fí nu. Beene nu ε leke le Nyo' joo wee le mwεten nu se jay ε è nu nje fitele fi wvù lese yî Jisos e, ε è yaa nu nje wvù gee fiεε fi bonci gomte ke. ²⁹ Nuu le Nyo' nu ke Nyo' Bojuu maan ε? Ke è nu ten Nyo' bonyii bò yaa nu ke Bojuu, ³⁰ no Nyo' mey ke mwaan, ε è nu wvù wvù nu ke ejo bonyii bò bó nu ε tfuse yew le bó nu se jay, ε è mey ke nje fitele fi bó lese yî Klistu le ke leηleη no wvù nu ke ejo bò nu ntffuse le bó nu se jay ke ten nje fitele fi bó lese yî Klistu le. ³¹ Fí fen nu le beene emwase bonci nje fitele fi beene lese yî Klistu le? Naa lo, ke è nulo é fí enù nonen ke! Fí nu le beene keηke keeleeme lo yî bonci le.

4

*Abla'am nu kenfews*εn ke wee wvù Nyo' joo le wvù nu se jay e

¹ È nulo é beene egay le Abla'am wvù icee kfuu disεεbeene to yen le la ekume saaka wvun? ² É Nyo' fen to jo Abla'am le wvù nu se jay ε è nu nje lemme di jee di wvù to gee, ke tu wvù nulo ekfune gvuw ekume fí. Geenεn, ke wvù keηke naa lo fiεε fi wvù nulo ekfune gvuw dvú ê Nyo' ejise ke, ³ njefo ηwa' Nyo' gayte le, “Abla'am to nu ε lese fitele yî Nyo' le,

---

3:27 3:1, 21, 31; 8:2   3:28 Gal 2:16   3:29 3:22; 4:11-12   3:31 6:15;
8:2-4   4:2 Jεm 2:21   4:3 Kej 15:6; Gal 3:6; Jεm 2:23

ε Nyo' mum jo wvú le wvú nu wee wvu teytey.”

⁴Wee wvù lemte ε bó laake wvú, ké lemte é bó elaw wvú, bó saa ejo le nlawma we nu ke lo nnya ε bó ε nya ê wvú ke. ε bó jo le è nu nlawma wvù wvú keηke keekeηke. ⁵Geenen, é wee nu se wvú ε lem fiεε, ε lese ε è nu fitele yî Nyo' wvù joo bonyii bò befe le bó nu se jay ê wvú ejise, tu Nyo' nu ejo mweten le wvú nu teytey ê wvú ejise nje fitele fi wvú lese yî ye le. ⁶Dawe ten to nu ε jeme le njoη wvu baay nu wvu bonyii bò Nyo' joo le bó nu teytey ê wvú ejise ε è yaa nu nje lemme di bó nu ε lem ke. ⁷Wvú to nu ε jeme le, “Njoη wvu baay nu fô bonyii bò Nyo' nu ε leeshe wase bojay bobole,

ε banye bibefe bibole.

⁸ε njoη wvu baay nu fô wee wvù Nyo' yaa beε ηgoyte fite fi kebefε kew e ke.”

⁹No fi nu nonen, tu njoη wvu baay wvun nu ke fô bonyii bò bó nu ε tfuse bó yew maη e? Nuw le wvú nu ten fô bò beε ntffuse le le? Beene be ε gay wase le, “Fitele fi Ablam to leseε yî Nyo' le to nu ε ge ε Nyo' jo wvú le wvú nu wee wvu teytey.” ¹⁰Nyo' to Ablam le wvú nu wee wvu teytey ε è nu seke la? È to nu ε bó ε tfuse wase wvú yew, nuw ε wvú beε ntffuse le? È to nu ε wvú beε ntffuse. Ke bó to baa tfuse wase wvú yew ke. ¹¹Bó to tfuse wvú yew diwe nciise le keeduηe le wvú nu wase wee wvu teytey nje fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le seke wvú to beε ntffuse. Nonen Ablam ε mum ε no nu icee bonyii bocii bò nu ε lese fitele yî Nyo' le ε bó baa tfuse bó yew ke, wvu le Nyo' ejo ten bó le bó nu bonyii bo teytey ê wvú ejise. ¹²ε wvú nu ten icee bonyii bò bó nu ε tfuse wase bó yew, ε è yaa nu ke nje bó nu ε tfuse bó yew ke. È nu nje bó nu ε jo ekale

kew yî fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le ε bó se ke tfuse wvú yew.

Abla'am to keŋke fiεε fi Nyo' kawεε ε è nu nje fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le

¹³ ŋkawma wvù Nyo' to kawεε Abla'am le wvú bô boom bew nu ke eyow ekolε ke nshε le to baa nu nje Abla'am to gεεle bonci ke. È to nu nje fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le, ε Nyo' jo wvú le wvú nu teytey ê wvú εjise. ¹⁴ É è to nu le bonyii bô nu ke ekeŋke fiεε fi Nyo' to kawεε nu ke bonyii bô gee no bonci gomte, ke tu fitele fi bó leese yî Nyo' le yaa keŋke sεw ke, ε ŋkawma wvù Nyo' kawεε wvudvu nu ten εcici. ¹⁵ Fiεε fi nu, nu le bonci ké no gee ke ε shém ffuuke lo Nyo', njefo é nci baa enu, fiεε fimew saa enu le wee nu ε ŋgoy nci ke. ¹⁶ Fí ε mum ε no nu le, ŋkawma wvudvu bii ε è nu fitele fi wvú leseε yî Nyo' le wvu le é enu mbuwma ε wvú ε to fô wvú le, ε fiεε fi wvú kawεε fidvu keŋke keekooy fô kfuu diew e dicii, ε è yaa nu ke fô bonyii bô leeme yî bonci le maan ke. È nu ten fô bonyii bô nu ε lese fitele yî Nyo' le leŋleŋ no Abla'am to leseε, njefo Abla'am nu icee wesebeene bocii bô nu bonyii bo Nyo' le. ¹⁷ Fifin nu no bó nu ε saŋ ε Nyo' gayte ê Abla'am le,

“Me nu ε ŋge le wo enù icee bitum nteen.”

Wvú nu icee wesebeene ê Nyo' εjise. È nu Nyo' wvù Abla'am to leseε fitele yî ye le. ε è nu wvú wvù gee ε bonyii bô nu ε kpweken wase kaase tuu dvú. ε è bvuu nu wvú wvù gee ε mwεem mvù ke baa nu wase dvú se nu dvú. ¹⁸ Abla'am to nu ε no taale ke fwe kee le wen nu ke ekeŋke fiεε fi Nyo' kawεε naa no wvú to nu wase ε è yaa nulo é wvú ebvuu etaale fwe yî fiεε le ke. Geenεn, ε wvú lese ke

4:13 Kej 12:7; 22:17

4:14 Gal 3:18

4:15 3:20; 5:13, 20; 7:7-13; Gal

3:19 4:16 Gal 3:7

4:17 Kej 15:5; 17:4-5; 2Kol 1:9; Ibu 11:12, 19

fitele yî Nyo' le ke ghan no nu, “Icee bitum nteen”, ke no Nyo' to kawεε ê wvú le,

“Boom buw nu ke elone lo.”

¹⁹ È to nu ε Abla'am gene wase bilum gbwee, geenεn ε wvú fanε yaa ewεε yî fitele fi wvú to lesεε yî Nyo' le ke, naa no wvú to yene ekole kew e le wen nu wase diewe wee wvú nu ε kpwe wase le, yene ten le kpweεe wvú Sela nu kase ε tee diew ε le wase. ²⁰ Wvú to baa ekew ekeηke kemaηen wvu le wvú ene ekeηke mvuntelem mvunfεem ekume ηkawma wvù Nyo' kawεε wvú dvú ke. Fitele fi wvú to lesεε yî Nyo' le to nu ε teme gen lo fwe, ε wvú no tumte ke ε è nu moηkum mo Nyo' le. ²¹ Wvú to nu ε mum bee naa bô fitele fiεw ficii le Nyo' keηke mvuηgay keege fiεε fi wvú to kawεε. ²² È neε fiεε fi fitele fi wvú to lesεε yî Nyo' le to nu ε ge ε Nyo' jo le wvú nu wee wvu teytey ê wvú εjise. ²³ Geenεn, njeme wvu le, “Nyo' to nu ε jo wvú nonεn,” nu ε bó yaa saη ke ε è nu fô Abla'am e maη ke. ²⁴ Wvú nu ten fô beene le. Nyo' wvù beene lese fitele yî ye le nu ke ejo ten beene nonεn. È nu wvú wvù to bvuseε Jisos wvù Tata wesebeene yî kpwe le. ²⁵ Jisos nu wvù bó to nyae ε wvú kpwe nje bibefe biseεbeene. ε Nyo' kase bvuse wvú yî kpwe le wvu le wen ejo le beene nu se jay.

5

Bvujonke bvù beene keηke njefo Nyo' nu ε jo wase beene le beene nu se jay

¹ Keseen no Nyo' nu ε jo wase beene le beene nu se jay nje fitele fi beene lese yî ye le, beene ε mum ε no nu yî nyεkeey e beene ε bó nje fiεε fi Tata wesebeene wvù Jisos

Klistu ge. ² È ge wvú beene ε σε κηηκε je keeley mbuwma wvú beene nu yî dvú le keseen nje fitele fi beene lese yî ye le. Beene ε no lanlaje no beene taale fwe kee le beene nu ke eκεηκε fô bvukuke bvú Nyo' le. ³ Ε κε è meγ κε nonen κε, beene lanlaje ten yî bonγεω bô beene yene le, njefo beene kee lo le bonγεω gee ε wee no kee keekuu shém. ⁴ Ε shém yî kuuleen gee ε Nyo' bensee wee le wvú nu ε kocen. É Nyo' dioo bensee wee le wvú nu ε kocen, é wvú no taale κε wase ε è nu fwe yî fiεε le, kee le wen nu ke eκεηκε. ⁵ Ε fiεε fi beene taale fwe yî dvú le yaa nulo ke eyuu efey kuse κε, njefo Nyo' nu ε yiηsen mvuntelem mvuseεbeene bô κηηκοηen kew fele yî Keyoy ke Yuule kè wvú nu ε nya ê beene le. ⁶ Fi nu le seke beene to bεε σε beene nulo efi bikuu bisεεbeene, ε Klistu to ε è nu kefew ke len e, kpwe nje yese beene bonyii bô maa Nyo'. ⁷ È nu keceey le fi temyi fô wee le keekpwe nje wee mvu wvú nu σε jay, ε è nu κε naa lo é wee mvu emom keekpwe nje wee mvu wvú jee. ⁸ Geenεn, Nyo' to duηci κηηκοηen kew fô beene le ê je yî le, è to nu seke beene to bεε bonyii bô befe, ε Klistu kpwe nje yese beene. ⁹ Keseen no beene nu ε ελεμε kew ε ge wase Nyo' ε jo beene le beene nu σε jay, tu wvú nu ke egen fwe eboyse beene can shém yî ffuuke Nyo' bô bonyii le. ¹⁰ Fi nu le, é è to nu seke beene to bεε bonyii bo bvuban e bo Nyo' le, ε kpwe Waa we mance mwεem beene ε bo Nyo', tu wvú nu egen fwe keseen eboyse beene bô nshii we no wvú nu ε mance wase mwεem beene ε bo Nyo'. ¹¹ Ke è meγ κε fifin maaj fi beene lanlaje nje fi κε. Beene lanlaje ten

5:2 6:14; 2Kol 6:1; 12:9; Gal 1:6; 5:4; Efε 2:5-8; 1Bi 1:10-11; 4:13-14; 5:10, 12; Lum 3:23; 5:2; 8:17-18; 8:17-18; 9:23; 1Kol 2:7; 2Kol 3:18; 4:17; Kolo 1:27; 3:4; 1Tes 2:12; 2Tim 2:10; 1Bi 5:1 5:3 jεm 1:2-3, 12; 1Bi 1:5-7 5:5 8:39; Mben 22:5; Ibu 6:19 5:6 1Bi 3:18 5:8 Jon 3:16 5:9 1:18; 1TES 1:10 5:10 2Kol 5:18-20; Kolo 1:20-22 5:11 8:31

beene ε bo Nyo' nje Tata wesebeene wvù Jisos Klistu wvù nu ε mance mwεem beene ε bo Nyo'.

Fiεε fi Adam to toε dvú noo fi Klistu to toε dvú

¹² No kebefε to feyεε yî wee mwaan e sε to yî nshe le, ε kpwe fey yî kebefε le sε to, kpwe ε mum ε lam ke nonen ε gen yî wee tfuu le, njefo wee tfuu nu ε ge kebefε. ¹³ Kebefε to nu naa wase dvú yî nshe le ε Nyo' sε ke nya bonci. Geenεn é bonci nu sε bó nu dvú, bó saa εngoyte fite fi bibefε bì bonyii gee le ke. ¹⁴ Ε κew yî kefew ke Adam e ε to ε buy yî ke Muses e nu ε kpwe to keŋke mvungay ê we jo bonyii bocii naa noo bò to gee bibefε ε bó yaa gee ke diewe Adam wvù to ηgoyεε ε è nu nci ke. Adam to nu ê je mi le diewe Klistu wvù to nu keeke eto le. ¹⁵ Geenεn ke nnya Nyo' yî wvù nya ê bonyii εcici nu diewe kebefε kè Adam to gee ke. É bonyii nteen to nu ε kpweken nje kebefε ke wee mwaan e, tu è nu keceey le mbuwma Nyo' noo nnya ye yî to toε nje fitele fi jee fi wee mwaan e wvù è nu Jisos Klistu, nu ke eto fô bonyii le nteen eduu efesen lo. ¹⁶ Ke fiεε fi nnya Nyo' yin yî Nyo' to nyaε εcici to dvú nu lenlen diewe fiεε fi kebefε ke wee mwaan wε le nu ε to dvú ke. Kebefε ke wee mwaan e nu ε to bô nsaw fô bonyii le bocii ε lese bó ηgew e. Geenεn nnya Nyo' yin yî to toε ejim jo bibefε bi bonyii le nteen nu ε ge Nyo' ε jo bó le bó nu sε jay. ¹⁷ É kebefε ke wee mwaan e to nu ε ge ε kpwe no keŋke mvungay ê we jo wee tfuu nje wee mwaan wvudvu, tu bonyii bò nu ε fiisen mbuwma wvu baay wvun, noo nnya yî è nu njo wvù Nyo' nu ε jo bonyii εcici le bó nu teytey, nu ke ekeŋke nshii naa baay nje wee mwaan wvù è nu Jisos Klistu. ¹⁸ Nonen, no kebefε ke wee mwaan e to nu ε to bô ηgew fô bonyii bocii le, nu ke lenlen no gee di

---

5:12 Keŋ 2:17; 3:19; Lum 6:21, 23; 7:9-10   **5:13** 4:15   **5:14** 1Kol 15:21-22, 45-49   **5:17** Mat 19:28; 1Kol 6:2-3; 2Tim 2:12; Mwm 20:4, 6

wee mwaanj e di teytey nu ε ge Nyo' ε jo bonyii le bó nu se jay, ε bó bocii nu ke ekeηke nshii. ¹⁹ Fi nu le ke no wee mwaanj to nu ε teme ekole bô Nyo' ε fifin ge ε bonyii nteen mum no nu wase bonyii bô befe, nu ke no wee mwaanj to nu ε yuw Nyo' le ε fí ge ε Nyo' nu ke ejo bonyii nteen le bó nu teytey ê wvú ejise. ²⁰ Nyo' to nya bonci keege le è nelo é bibefe eduule. Geenεn no bibefe duule nu no shen Nyo' yì è nu mbuwma fô bonyii le duule ten fesene lo. ²¹ Ε fí nu nonεn wvu le, no kebefε keηke mvuηgay ê bonyii we ε bó kpwee, nu ke ten no mbuwma Nyo' keηke mvuηgay ê bonyii we fele yî njo wvù Nyo' joo bonyii le bó nu teytey ê wvú ejise le keeke enya bó bô nshii wvù mey lo nje Jisos Klistu wvù Tata wesebeene.

6

Wee wvù nu ε taashe wase bô Klistu nu ε kpwe wase fô kebefε le

¹ No fí nu nonεn, è nulo é beene egay le la? È fen nu le beene emεy egee bibefe gene dvú fwe fwe wvu le shen Nyo' yì è nu mbuwma fô bonyii le eduule ten fesene lo?

² Ke è nulo é fí enù nonεn ke! È nulo é beene bô nu ε kpwe wase fô kebefε le ebvuu eghan neε le se ebvuu ecee yî kebefε le? ³ Ke ben kee le beene bocii bô bó nu ε lese wase ê joo ε taashe bô Klistu Jisos nu ε bó lese nonεn ε taashe beene ε è nu bô kpwe ye le? ⁴ Bó to lese beene ê joo nonεn ε fí mum no nu le bó nu ε taashe wase beene ε bó yî kpwe ye le ε dwey, wvu le no Klistu to kaseε buy yî kpwe le yî mvuηgay mvu Ice le mvù kuuke, nu ε beene nelo emum ecee wase ε è nu yî nshii wvu fwe le.

5:20 4:15   5:21 6:23   6:1 3:5-8, 31; 5:20   6:2 6:6; 7:4   6:3 Gal 3:27; Kolo 2:12; Tay 3:5; 1Bi 3:21; Mat 28:19   6:4 2Kol 5:14-15, 17; Gal 6:15; Kolo 3:1-5, 10

⁵ Fí nu nonen njefo é beene nu ε bó ε taashe wase beene ε bo Klistu yî kpwe yî è nu ye le, tu ke è nu kemaŋen le beene nu ke etaashe ten beene ε bó yî mbuy wvu yî kpwe le wvù è nu we le ke. ⁶ Beene kee le ye yesebeene yî è nu nce wvu yvum nu ε bó to ta wase yî kentam e beene ε bo Klistu, wvu le bó efiwse lo ye yidvu yî è nu yi kebefε, le è nelo é beene saa ebvuu enu bonfaw can kebefε le ke, ⁷ njefo wee ke kpwee tu wvù nu ε buy wase can kebefε le. ⁸ No beene nu ε kpwe wase beene ε bo Klistu, tu beene nu ε bee le beene nu ke ecee ten beene ε bó, ⁹ njefo beene kee lo le no Nyo' to bvuseε Klistu yî kpwe le, nu ε ke Klistu nelo ke ebvuu ekpwe ke. Ke kpwe bvuu keŋke mvungay ê wvù we ke. ¹⁰ Kpwe yî wvù to kpweε nu ε wvù to kpwe fô bibefe le kaŋ mwaan ε fí ka lo nonen. E nshii wvù wvù keŋke keseen nu ε wvù nu wase ε è nu fô Nyo' le. ¹¹ Nonen ben ten keŋke keeyen fô bikuu binen e le ben nu ε kpwe wase fô bibefe le, ε no cee wase keseen bii ε è nu no Nyo' gomte, no ben nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisos.

¹² Nonen fo ben ebvuu ebee é kebefε ekeŋke mvungay ê we jo kencaa kenen ke ye le gee ε ben yuuke ε è nu fiε fi εlεmε kenen gomte le ben egeè le ke. ¹³ Fo ben ebvuu ecine é kebefε ejoo biba binen bi ye le diewe mwεεm mwew mvu lemme le gee mwεεm mvù befe dvú ke. Ben enya bikuu binen ε è nu ê Nyo' diewe bonyii bò bó nu ε bvuse wase bó yî kpwe le ε nya bó bô nshii. Ben enya ten biba binen bi ye le ê Nyo' diewe mwεεm mwew mvu lemme le keegeε mwεεm mvu teytey dvú. ¹⁴ Ke kebefε bvuu keŋke keekeŋke mvungay ê ben we ke, njefo ke ben nu ê bonci kuse ke. Ben nu wase ε è nu ê mbuwma Nyo' kuse.

Wee wvù nu ε taashe bô Klistu nu wase nfwā nce wvu

6:5 Fili 3:10-11

6:6 Gal 5:24

6:9 Lem 2:27; Ibu 9:25-28; 1Bi 3:18

6:11 Gal 2:19; 1Bi 2:24

6:12 12:1

6:14 5:2; Gal 5:18; 1Jon 3:6

teytey

¹⁵ No fí nu nonen, è nulo é beene egay le la? Beene fen emum egeè bibefe njefo beene nu ekuse jo mbuwma Nyo', yaa nu ke ε è nu ê bonci kuse? Naa lo! ¹⁶ Ke ben kee le é wee jo ekole kew ε nya ê wee mvu keeyuuke wvú le diewe nfwa le, tu wvú nu enu ke wase nfwa wee wvudvu wvú wvú yuuke wvú le le? É wee nya ekole ε è nu ê kebefε, tu wvú nu nfwa kebefε. ε kí nu ke eto ε è nu bô kpwe. Wee é nya ekole kew keeyuuke Nyo' le, tu wvú nu enu nfwa ε è nu wvu Nyo'. ε fí nu ke ege é wvú ekeŋke nce wvu teytey. ¹⁷ Geenε keyoone ke Nyo' le le no ben to shee nu bonfaw bo kebefε le, nu ε keseen nu ε ben ε bee wase bô mvuntelem mvunen mvunciim fiεε fi n'yεεyi wvú bó to nyaε ê ben duŋci le, ¹⁸ ben ε mum ε no nu ε bó ε bvuse wase ben can kebefε le, ben ε tu wase bonfaw ε è nu bo nce wvu teytey e. ¹⁹ Me njemyi fin diewe wee wvu wum e, njefo ke ben diewe bonyii bo boyuum e nulo ekieε mwεem egen ebuy kelej kemew e ke. Ben ekeè le è to nu fwele ε ben nyaa biba binen bi ye le ê mwεem mvu nnyen e bô bibefe bí le bí le diewe bonfaw e. Ben emum enyaà wase biba binen bi ye le keseen ε è nu ê mwεem mvu teytey keenu bonyii bò yuule. ²⁰ Seke ben to nu bonfaw bo kebefε le, ke nce wvu teytey to keŋke fiεε keεge bô ben ke. ²¹ No ben to nu nonen, sεw wvú ben to keŋkeε fô mwεem mvun e mvú ben nu wase keseen wuumene lo yí mvú le nu la? Mwεem mvudvu mvunciim mεese ke ε è nu bô kpwe. ²² Geenε keseen no bó nu ε bvuse wase ben can kebefε le ben ε tu wase bonfaw ε è nu bo Nyo' le, nu ε sεw wvudvu nu le ben tuu wase bonyii bò yuule, ε kemese kedvu nu ke enu nshii wvú mey lo. ²³ Ben ekeè le nlawma kebefε nu kpwe, geenε ε nshii wvú mey lo nu nnya yì Nyo' nyaa

εcici ê bonyii bò nu ε taashε bô bo Klistu Jisos wvù Tata wesebeene.

7

Nci ké no κηηke mvungay ê wee we κε seke mwεten βεε dvú

¹ Boom bo bwεem e, me ηgomte keenjeme fin ê ben diewe bonyii bò kee nci le. Κε ben kee le nci ké no κηηke mvungay ê wee we κε seke mwεten βεε dvú? ² Beene ejo kenfewsεν yî kentaashε ke kpwoon bô diemsεν e. Nci ké no suule kpwoon yî dweese le κε seke dweese βεε dvú. Geenεν é dweese nelo ε kpwe, tu wvú nu ε buy wase εκuse jo nci wvù suule wvú bô dweese. ³ Nonεν é wvú ne ε gen ê diemsεν mvu le ε dweese βεε dvú, é bó etee wvú le kpwoon nsake. Geenεν é dweese nelo ε kpwe, tu wvú nu ε buy wase ê nci wvudvu kuse. É wvú gen lo ε taashε ε no nu bô diemsεν mvu, wvú saa enu kpwoon nsake κε.

⁴ È nu κε ληηλη boom bo bwεem e no ben nu ε kpwe wase fô bonci le fele yî ye Klistu yì bó to tae yî kentam e. Ben nu ε kpwe nonεν wvu le ben enù wase bonyii bo wee mvu le jεεy. Ε wee wvudvu wvun nu wvù bó to bvuseε yî kpwe le, wvu le beene ecee wase gee ε è nu mwεem mvù jee fô Nyo' le. ⁵ Seke beene to βεε cee bii no nyam ye yesebeene gomte, bonci to ké no kamsee ye yesebeene yì fuu gee ε biba bisεεbeene bi ye le lemte mwεem mvù too ε è nu bô kpwe fô beene le. ⁶ Geenεν, keseen nu ε beene ε buy wase εκuse jo bonci ε kpwe fô bonci bodvu le bò to nu ε jice beene le diewe bonyii bo ncaw e. Beene nu ε buy wvu le beene elemtè ente jo nshii wvu fwε wvù è nu wvu Keyoy ke Yuule, ε è yaa bvuu nu ê je yi yvum yì bonci bò bó saηεε le κε.

Nci gee ε beene kee mwεεm mvù befe

⁷ È nulo é beene egay le la? È fεn nu le nci nu fiεε fi befe? Ke è nu nonεn ke! É è to baa nu nje bonci, tu ke me mbe ηkee fiεε fi befe ke. É nci to baa gay le, “Fo wee edewkenè ejise yî fiεε fi wee mvu le”, tu me mbaa ηkee le keedewkene ejise nu fiεε fi befe ke. ⁸ Geenεn kebefε ε mum ε beε ekuse jo nci wvun ε shiw ejise yò dewkene yî yεm e jé le jé le. É nci be baa nu, kebefε saa ekeηke mvuηgay ke. ⁹ Me nto nshee ncee ηgee no me ηgomte ε me mbaa ηkee wase bonci ke. Geenεn, ε me ke ndioo eηkiεε bonci, ε kebefε mum ηaay, ε me mum kpwe. ¹⁰ Bonci bodvu kebeε bò fí to nu le bó nu ke eto bô nshii, nu ε kaa ε to ε è nu bô kpwe fô me le. ¹¹ Fí nu le kebefε to nu ε mum keηke je yî bonci ban e, lee me, beε ekuse jodvu yu me. ¹² Nonεn bonci nu fiεε fi yuule, ε fiεε fi bonci gayte nu fiεε fi yuule, nu teytey bvuu jee. ¹³ Fí fεn nu le fiεε fi jee to nu ε kaa to ε è nu bô kpwe fô me le? Naa ke è nu nonεn ke! È to nu kebefε kè to bekeε ekuse jo fiεε fi jee fin keeto bô kpwe fô me le, wvu le beene eyen le kebefε nu kebefε, ε fí dūjci ε è nu yî fiεε fi bonci gayte le le kebefε looci naa befe baay.

Bvudiuw bvυ yî wee le

¹⁴ Beene kee le bonci nu fiεε ε fí nε fô Nyo' le. Geenεn ε me nu fiem wee wvu wum ηkeηke nyam ye, ε bó gese me diewe nfwa le ê kebefε. ¹⁵ Ke me ηgee fiεε no ηkee fiεε fi me ηgee ke, njefo ke fiεε fi me ηgomte keeηge nu fí fi me ηgee ke. Me ηkaa nen'yi ηge fiεε ε è nu ke naa fí fi me mbane. ¹⁶ No me nen'yi no ηgee fiεε ε è nu ke fí fi me n'yaa ηgomte ke, tu me nu ε mbee keceεy le nci nu fiεε fi jee. ¹⁷ No fí nu nonεn, tu è nu keceεy le ke è bvuu gee me

fiεε fidvu κε. È gee wase kebefε kè nu yî yem e. ¹⁸ Me ηkee naa lo le κε fiεε fi jee nu yî yem e κε. Fì nu le κε fiεε fì jee nu yî ελεμε kem e κε. Me nen'yi no ηκεηκε shiee κεηγε fiεε fi λεη, geenεn ε me n'yaa nulo εηγε κε. ¹⁹ Ke fiεε fi jee fi me ηgomte keeηγε nu fì fi me ηgee κε. Fiεε fi befe fi me n'yaa εηgomte keeηγε κε, nu fì fi me ηkaa ηgee. ²⁰ No me nen'yi no ηgee fiεε ε è nu fì fi me n'yaa ηgomte κε, tu κε è bvuu nu me wvù gee fiεε fidvu κε. È gee wase kebefε kè nu yî yem e.

²¹ No fì nu nonεn, me ε mum ε n'yen le è nu wase lo nci le seke me ηgomte keeηγε fiεε fi jee, ε fi cekey keege no nu κε fi befe. ²² Ê fitele fiem e nu ε me n'yuuke njoη bô nci Nyo' baay. ²³ Geenεn ε me nen'yi n'yene wvumvu nci le ε wvù nu yî yem e. E wvuwe tumte jem bô nci wvù keηke ηkpawce wem, gee ε me ntuu nfwa wvuwe nci wvu kebefε wvù nu yî yem e. ²⁴ Fijkfusay fi fiεε le κε diewe me! È nu ebvuse yeε me yî nyam ye yin yì too bô kpwe le? ²⁵ Keyoone ke Nyo' le wvù nulo efi me fele yî Jisost Klistu wvù Tata wesebeene le!

No fì nu nonεn me ε mum ε no nu wase keseen nfwa bonci bo Nyo' le ê ηkpawce wem e. Geenεn nu nfwa bonci bo kebefε le yî nyam ye le.

8

Keecee bii no Keyoy ke Yuule gomte

¹ Fì ε mum ε no nu le, keseen nu ε κε wee wvù nu ε taashe wase bô Klistu Jisost beε ke ebvuu eley ηgew e κε. ² Ke wvù beε ke ebvuu eley ηjefo nci Keyoy ke Yuule kè nyaa nshii ê bonyii bô nu ε taashe wase bô bo Klistu Jisost, nu ε bvuse wase beene can nci wvù è nu wvu kebefε bô kpwe le. ³ Nyo'

nu ε ge wase fiε fi nci to baa keŋke mvuŋgay keege ke. Nci to baa keŋke mvuŋgay ε ε ge kewεεye ke nyam ye wee wvu wum e. Fiε fi Nyo' ge nu le wvú to nu ε ciinse Wan wvu we ε wvú to diεwe wee wvu wum wvù gee bibefe le keeŋgoy kebefε. ε Nyo' mum ηgoy mvuŋgay mvu kebefε le bô ye Waa we. ⁴ Wvú to ge nonen wvu le mwεem mvu leŋ mvù nci gomte enù ε bó ε ge wase fô beene bô cee bii no Keyoy ke Yuule gomte le, ε ε yaa bvuu nu no nyam ye gomte ke. ⁵ Bonyii bô cee bii no nyam ye gomte nu ε bó ké no lewse bvufee ε ε nu yî mwεem mvù nyam ye gomte le, ε bô cee bii no Keyoy ke Yuule gomte ké no lewse bvubole bvufee ε ε nu yî mwεem mvù Keyoy ke Yuule gomte le. ⁶ É wee leke bvufee ε ε nu yî nyam ye le, tu wvú nu ke ekpwe. Geenεn é wee leke bvufee yî Keyoy ke Yuule le, tu wvú nu ke ekeŋke nshii noo nyskeey. ⁷ No fí nu nonen wee wvù leke bvufee ε ε nu yî mwεem mvù nyam ye gomte le ké no bane Nyo'. Ke wvuwe wee ké no yuuke nci Nyo' le ke. ε ε nu keceey le ke ε nulo é wvú eyuuke ke. ⁸ ε ke ε nulo é wee wvù cee no nyam ye gomte egee fiε fi Nyo' eyuuke njoŋ ke.

⁹ Geenεn ke ben nu finen bonyii bô cee bii no nyam ye gomte ke. Ben bii ε ε nu no Keyoy gomte, é ε fen nu le Keyoy ke Nyo' le cee yî yene le. É wee nu dvú wvù baa keŋke Keyoy ke Klistu le, tu ke wvú nu wee Klistu ke. ¹⁰ É Klistu fen nu yî yene le, naa no ye yene nu ke ekpwe nje kebefε, tu Keyoy ke Nyo' le nu enyaa nshii ê ben njefo Nyo' nu ε ge wase ben ε no nu teytey ê wvú ejise. ¹¹ É Keyoy ke wvú wvù to bvuseε Jisos yî kpwe le cee yî yene le, tu wvú wvuwe wvù to bvuseε Klistu Jisos yî kpwe le nu ke enya tεn nshii ê ye yene yì nu ke ekpwe le. Wvú nu ke enya fele yî Keyoy kew kedvu kè cee yî yene le.

¹² Nonen boom bo bwεem e, beene keɲke fiε keege, ε fiε fin yaa nu keecee bii no nyam ye yesebeene gomte ke. ¹³ É ben cee bii no nyam ye gomte, tu ben nu ke ekpweken. Geenen é ben cine Keyoy ke Yuule ε lεse gee di befε di nyam ye gomte, tu ben nu ke ekeɲke nshii. ¹⁴ Bonyii bocii b0 cee bii no Keyoy ke Nyo' le duɲci nu boom bo Nyo' le. ¹⁵ Nyo' to baa enya ε è nu keyoy ke bvunfaw e kè nu ege é ben ekaase ecee yî nfan e ke. Wvú to nya Keyoy ê ben ε è nu kè gee ε ben nu boom bew. Ε kí mum gee ε beene teɲe wvú le, “Abba, Icee wese.” ¹⁶ Keyoy kedvu kin keβεε b0 keyoy kesεbeene leeme tomte le beene nu boom bo Nyo' le. ¹⁷ É beene fεn nu wase boom bo Nyo' le, tu beene nu ke edie bvushεw, bvushεw bvù è nu bvυ Nyo' le. Beene ε bo Klistu nu ke etaashε edie bvú é beene fεn yene ηγεw no Klistu to yενεε wvu le beene tεn ke ekeɲke bvukuke beene ε bó.

Bvujonke bvù è nu ke enu bvυ boom bo Nyo' le

¹⁸ Me ηkee naa ntay le ke ηγεw wvù beene yene keseen nu ε wvú ε buy naa lo wvù bó efewsene b0 bvujonke bvù è nu ke enu bvuseεbeene ke. ¹⁹ Mwεem mvunciim mvù Nyo' to bomεε cεyte naa lo shiee le kefew kè Nyo' nu ke eduɲce boom b0 è nu naa bew. ²⁰ Fí nu le mwεem mvù Nyo' bomεε to nu ε ne tu mwεem mvυ εcici. Ke mvú to tu mvυ εcici le mvú koonke lo nonen ke. É to koη Nyo' wvù to gee le mvú enu nonen. Geenen ε bó taale ke fwe kee le, ²¹ diuu dimew nu ke enu é Nyo' ebvuse mvú é mvú eboy yî ncaw wvù nu le mvú mvunciim keɲke keeke efo le. Ε wvú nu ke edioo ε bvuse nonen, é mvú ekeɲke wase ε è nu bvujonke bvυ boom bo Nyo' le. ²² Beene kee le mwεem mvunciim mvù

8:12 6:18   **8:13** Gal 6:8; Efε 4:22-24   **8:14** 1Jon 2:29-3:1   **8:15**
 Mak 14:36; Gal 4:5-7   **8:17** 5:12; Gal 4:7; Fili 3:10-11   **8:18** 2Kol 4:17
8:19 Kolo 3:4; 1Jon 3:2   **8:20** Keɲ 3:17-19

Nyo' bomεε cone bô monlum diewe kpwoon lume le ε kew lo ε to ε buy keseen e. ²³ Ke è mey ke mwεem mvù Nyo' bomεε maan mvù nu yî monlum e ke. Beene bô kenke sâ' Keyoy ke Yuule kè Nyo' nu ε nya ê beene cone ten ê shem ê shem no beene cεyte le Nyo' ege é beene enù boom bew, fi è nu nsum wvù wvù nu ke esum ye yesebeene yicii can ηgew e. ²⁴ È nu fiεε fidvu fin fi beene taale fwe kee le beene nu ke ekenke fi Nyo' to boysεε beene nje fí. Geenεn fiεε fi wee taale fwe yî dvù le le wen nu ke ekenke ε fí nu wase ê wvù ejise yaa nulo bvuu nu le è nu fiεε ε wvù beε cεyte lo ke. È nu yεε wvù nulo ebvuu etaale fwe yî fiεε le keeke ekenke ε fí nu wase ê wvù ejise? ²⁵ Geenεn é beene taale fwe yî fiεε le kee le beene nu ke ekenke se beene cim yene wase fí le, é beene ekuu shém ecεyte.

²⁶ Keyoy ke Yuule ten ε mum ε no fici beene yî kewεεye kesεεbeene le, no beene yaa kee keebunlee no beene kenke keebunlee ke. Keyoy kedvu kebeε ké no lεke Nyo' fô beene bonyii bo Nyo' le beele ê wvù ê je yì è nulo wee saa esee le ke. ²⁷ Nyo' wvù ké no taasse mvuntelem mvu bonyii le ké no kee ηkpawwεε wvu Keyoy ke Yuule, njefo Keyoy ké no lεke Nyo' fô bonyii bô è nu bo Nyo' le ê je yì Nyo' koonke le.

²⁸ Beene kee le Nyo' lemte yî mwεem mvunciim e gee ε mvù gene ê je yì jee le fô bonyii bô koonke wvù le bô wvù nu ε tee bii fiεε fi wvù gomte fô bó le. ²⁹ Bonyii bô Nyo' to kee wase ε è beε lo nu ε wvù to seyse wase gee le bó nu ke ekumen enu diewe Waa we le, wvu le Waa we wvun nelo enu nsafwe boom bo bwee le, ε bó nu nteen. ³⁰ ε bonyii bô wvù to seyσεε wase gee nonεn, ε wvù mum ke tee bó. ε bonyii bodvu bô wvù to teηεε nu ε wvù to jo wase bó le

---

8:23 2Kol 5:2-5; Efε 4:30

8:24 2Kol 5:7; Ibu 11:1

8:25 2Kol 4:18

8:27 Mben 139:1-3

8:28 Job 2:10; Efε 1:11

8:29 Kolo 1:18; Ibu 1:6

8:30 1:7; 5:2; 2TES 2:13-14

bó nu se jay. E bó bodvu bò wvú to joe le bó nu se jay, nu e wvú to ge le bó eley bvukuke bwew e.

Wee wvù nulo ebvuu ege beene bô fiεε nu yeε?

³¹ No mwεem mvun nu nen mvunciim, è nulo é beene ebvuu egay le la? No Nyo' nu wase ê keba kesεεbeene le, wee wvù nulo ebvuu ege beene bô fiεε nu yeε? ³² É wvú wvù Nyo' to nu se wvú ε yeε ejise bô Waa we, geenen nya ε wvú kpwe fô beene le bocii, tu ke wvú nu ke enya mwεem mvunciim ebise fó ê beene? ³³ È nu yeε dvú wvù nulo ebvuu egomte nsaw bô bonyii bò Nyo' nu ε caw wase? Nyo' nu wvù joo bonyii le bó nu se jay. ³⁴ Wee nu dvú wvù nulo ebvuu elese beene ηgew e? Klistu Jisos to nu ε kpwe, kase buy ten yî kpwe le, ε no nu keseen ê εbo ke Nyo' le ke εεεy e, looci leke Nyo' fô beene le. ³⁵ Wee wvù nulo ebvuu egawsen naa beene bo Klistu fo wvú ebvuu ekoηke beene nu yeε? È nulo é ηgew, kenεε monlum, kenεε bikaa bì bonyii bone ê beene ejim, kenεε jeη, kenεε kencimte, kenεε kembemse, kenεε kpwe, egawsen e? ³⁶ Fí nu ke no bó nu ε saη ε bonyii bomew gayte ê Nyo' le,
“Bese nu diuw kpwe le ediuw ecii nje yo.

Bonyii joo le bese nu njée yì bó esεεye lo.”

³⁷ Naa lo yî mwεem mvun e mvunciim nu ε beene nu bonyii bò looci soo lo yî mvun gay mvu Klistu wvù to koηεε beene le. ³⁸ Me ηkee naa ntay le ke kpwe kenεε nshii, kenεε kfuu bonceendaa bò la, kenεε biyoy bì saake, kenεε mwεem mvù nu keseen, kenεε mvù nu ke eyuu enu, kenεε mwεem mvù kenke mvun gay, ³⁹ kenεε mvù nu ê we, kenεε mvù nu ekuse, kenεε naa la fifie fi nu ηgoo mwεem mvù

8:31 Yεsa 50:8-9   **8:31** Mben 118:6   **8:32** 5:8; Jon 3:16   **8:34** 4:25; Lem 2:33; Ibu 7:25; 1Jon 2:1   **8:35** 2Kol 5:14   **8:36** Mben 44:22; 2Kol 4:11   **8:37** 1Jon 5:4-5   **8:38** εfε 1:21; 1Kol 3:22; 15:24; 1Bi 3:22
8:39 5:5; Jon 3:16; 2Kol 13:13; εfε 1:4; 2:4; 1Tes 1:4; 2Tes 2:16

Nyo' fελεε le mvunciim, nu ε fimew nu dvú fi nulo egawsen beene ε bo keηkoηen ke Nyo' le kè wvú keηke fô beene le nje Klistu Jisos wvù Tata wesebeene ke.

9

Nyo' to nu ε caw bonyii bo Israel le bó enù bonyii bew

¹ Fιεε fi me njemyi fin nu keceey diewe wee Klistu le. Ke me mbiayte lo ke. Keyoy ke Yuule kè nu yî yem e tomte le ke me mbiayte lo ke. ² Me ηkeηke yii baay bô nsase wvù yaa kaa ke fô fitele fiem e, ³ nje boom bo bwεem e bo woη e bô bee bó nu ελεμε kemwaarη. Me nelo enshieele naa baay le lon eto fô me le é me engawsen lo bee Klistu ke nje bó.

⁴ Bonyii ban nu bonyii bo Israel, ε Nyo' to jo bó ge le bó enu boom bew, duηce n'yuu we ê bó, gbwo moηkan bô bó, nya bonci bew can yibole, duηce bó no bó ebunleè Nyo', ge boηkawma bô bó. ⁵ È nu bonyii ε bo'icee bobole bô to sanε kfuu dibole to nu bonyii bo Nyo' le bô bó kee bó, ε Mboyse wvù Nyo' to kawεε to dioo to diewe wee wvu wum e ε bó boo wvú ε è nu ê kfuu di bonyii ban e. Beene enyaà mbense sekecii se ηka ê Mboyse wvun wvù nu Nyo' wvù keηke mvunηay ê we jo mwεem mvunciim. Fί enù nonen.

⁶ Ke fί nu le fιεε fi Nyo' to kawεε nu ε la ecici ke, njefo ke bonyii bocii bo Israel mum nu keceey boom bô è nu bo Israel e ke. ⁷ E ke è nu ten boom bô buy yî Ablam e bocii bô è nu boom bew ke. Geenεn fί nu no Nyo' to jemyεε ê Ablam le,

“È nu Aysik wvù nu ke eboo boom bô nu egeε diee diuw.”

⁸ Fifin duηci le ke è nu boom bô buy yî Ablam e bocii bô è nu boom bo Nyo' le ke. È nu boom bô Nyo' to kawεε

9:2 Ksm 32:32   **9:4** Ksm 4:22; Os 11:1; Ksm 16:10; 24:16-17; 40:34-35; Keη 17:7; Ksm 24:7-8; Ksm 20-24; 3:2, 4; 4:13, 17; Gal 3:6, 14   **9:5** 15:8; Ksm 3:6, 15; Mat 1:1; Lum 1:3-4   **9:6** 3:3-4; 2:28-29   **9:7** Keη 21:12; Mat 3:9   **9:8** Gal 3:7; 4:23

Abla'am dvú bò bó joo le è nu boom bo Abla'am e. ⁹ Nyo' to dioo ge ñkawma wvun gay le,

“È nu ke edioo enu diewe keseen e kelum kè too le,
 é me enkase ento, é Sela ekerke wan diemsen.”

¹⁰ Ke è mey ke fifin ke. Fiee diewe fin e to nu e kooy ten bô Lebeka wvù icee boom bew to mey ke Aysik wvù icee bo'icee bosεbeene. ¹¹⁻¹² Naa é bó se keeke eboo boom ban, é bó se keeke ege fiee fi jee kenεε fi befe, nu e Nyo' to jeme ê bwee bó le,

“Ŋgaywee nu ke elemte wan caan e.”

Nyo' to jeme nonen keedunçe le wvú cawte wee bii ñkoñ wvuwe le, ε è yaa nu nje lemme dimew di wee nu ε ge ke. Wvú cawte bii fiee fi wvú gomte le wee ege le. ¹³ E è nu ke no bó sañ le,

“Yakow nu e me ñkoonke wvú, mbane Esau.”

Nyo' ké no gee fiee ε è nu fi wvú koonke

¹⁴ No fí nu nonen, è nulo é beene ebvuu ejeme le la? Fí fēn nu le ke Nyo' yaa gee gee di leñ e? Ke è nu nonen ke!

¹⁵ Nyo' to nu e jeme ê Muses le,

“Me nu ñke encam shen fô wee wvù me e ñkoñ e,
 enkoo yii fô wee wvù me e ñkoñ e.”

¹⁶ Nonen ke Nyo' cawte wee bii no wee wvu wum koonke, kenεε yî lemme di wee lem e ke. Wvú cawte ε è nu nje wvú keñke shen fô bonyii le. ¹⁷ Fifin nu ke no bó nu e sañ ê Ŋwa' Nyo' le no Nyo' jemyεε ê Felo Nfon wvu Ijiw le,

“Me nto mbense wo diewe Nfon e ke naa shiee wvù le
 me ñke endunçe mvungay mwem yî yo le,
 é bonyii egen bô diee diem yî ekole ke nshe le kecii.”

¹⁸ Fifiin ε mum ε no dunji le Nyo' camte shen fô wee wvù wvù koonke le, nyaa ekole kè temyεen ê wee wvù wvù koonke le wvù etemyi ekole le.

¹⁹ Wee nelo emum ebife ê me le, “É è fen nu no fi nu, Nyo' ε bvuu ε no baci bonyii nje la le? Wee wvù nulo etun fiεε fi Nyo' koonke le fi enù, nu yeε le?” ²⁰ Fo wee ebiite nonen ke. È nu naa wee wvu wum wvù la wvù nulo ebeeke mbew bô Nyo'? È nulo é wee ebom fiεε bô mbom é fi ekase ebife ê wvù le, “Wo bom me nen nje la le?” ²¹ Wee wvù bomte nsháan keŋke mvuŋgay ê we jo mbom keejo ntuw mbom mwaan ebom mwεem dvù jeεy jeεy, é fimew enu fi keŋke lemme di kuuke, ε fimew keŋke lemme di ncew. ²² È nu ke leŋleŋ no Nyo' gee. Wvù to gomte keedunje shém ye yì ffuuke bô bonyii, ebvuu ege é bonyii ekieε mvuŋgay mwew. Geenε ε wvù looce kuu shém bô bonyii boba bò to gee ε shém ffuuke wvù bò bó to nu keeke efiwse lo bó. ²³ È wvù to ge nonen keedunje bvukuke bwew bvu baay bvù nu fô bonyii bò wvù camte shen fô bó le. È bonyii ban nu bò wvù to seyseε wase ε è beε lo le bó nu ke ekeŋke bvukuke bvudvu. ²⁴ È nu naa beene bonyii bodvu bò wvù nu ε tee. È è yaa mey ke bò nu Bojuu maan ke. Bonyii bò yaa nu ke Bojuu nu ten fó. ²⁵ È è nu ke naa fi fi Nyo' jemyi ê ŋwa' wee ntum we wvù Osia le le, “Bonyii bò se yaa nu ke bonyii bem, nu ε me nu ŋke enteje bó le ‘Bonyii bem.’ È boba bò me nse mbaa enkoonke bó ke, é me enteje bó le ‘Fitele fiem.’”

²⁶ “È fô bvudvuu bwe bvù Nyo' se ké no gayte ê bonyii bodvu le, ‘Ke ben nu bonyii bem ke’,

---

9:18 Ksm 4:21; 7:3; 9:12; 14:4; 1Bi 2:8   **9:20** YeSa 29:16; 45:9   **9:21** YeLi 18:6; 2Tim 2:20   **9:22** 2:4, 8   **9:23** 5:2   **9:24** 1:16; 10:12
9:25 Os 2:24; 1Bi 2:10   **9:26** Os 1:10

nu ε bó nu ke eteje wase bó le,
 ‘Boom bo Nyo' wvù keŋke nshii le.’”

²⁷ Yesaya wvù wee ntum Nyo' to nu ε no beele ten
 ekume bonyii bo Islael gayte le,

“Naa no bonyii bo Islael cim duule
 naa diewe monshεem mo ê joo yi baay e,
 nu ε bò nu ke eboy nu ke nen caan.

²⁸ Fi nu le Nyo' nu ke ene esese elañ ηgew
 yî ekole ke nshε le kecii kaŋ mwaañ emese lo fiεe ficii.”

²⁹ Ε wvù wvù Yesaya to yuu wase jeme le,

“É è to baa nu le Tata Nyo' wvù keŋke Mvunḡay Mvunciim
 ebawce boom ê kfuu disεεbeene le,
 tu beene be ε tu wase diewe kelaante kè Sodom e,
 noo diewe kè Gomola le.”

*Ε bonyii bo Islael tun je yî bonyii keŋke keebii dvù keenu
 teytey ê Nyo' ejise*

³⁰ No fí nu nonen, è nulo é beene emum egay le la? È
 nulo é beene egay le bonyii bò yaa nu ke Bojuu bò to baa
 momte keenu teytey ê Nyo' ejise nu wase keseen teytey ê
 Nyo' ejise nje fitele fi bó lese yî ye le. ³¹ Geenən, ε bonyii
 bo Islael bò to momte keenu teytey ê Nyo' ejise bii ê je yî
 bonci gomte le to baa eghan enu teytey ê wvù ejise ke. ³² Ε
 è to nu nje la? È to nu njefo ke bó yaa to momte bii ê je yî
 le bó elese ε è nu fitele yî Nyo' le ke. Bó to kpwaake le
 fiεe fi gee ε wee nu teytey ê Nyo' ejise nu lemme dimew di
 mweten gee. Ε bó ge nonen mum bayten yî te le. ³³ Tε din
 nu di bó saŋ ekume dí le,

“Ben etaa eyen, me ηḡεεle tε ê kelaante kè Sayon e,
 ε è nu tε di bonyii nu ke ebaytene yî dvù le.

È nu kemaan kè bonyii nu ke egbwekene yî dvù le.

Geenen, é wee lese fitele yî ye le, wvú saa ke ewuumen ke.”

10

¹ Boom bo bwεem e, fiε fi me nshieele bô fitele fiem ficii, noo bunle yem ê Nyo', nu le bonyii bem bo Israel ban ke eboy. ² Fiε fi me ηkee, ε è nulo é me enjeme nu le, bó keηke naa shiee wvu baay fô Nyo' le. Geenen ε bó yaa kee ke je yi leη yî bó ebii wvú le jó ke. ³ No bó baa kee je yî Nyo' joo le wee ké no nu teytey ê wvú ejise jó, bó ε mum ε no gomte wase keegεε yibo je, ε faηε yaa bvuu nya bikuu bibole keebii yiyε je yî Nyo' joo le wee nu teytey ê wvú ejise jó le ke. ⁴ No Klistu to toε wase, ε je yi bonci yî bonyii to bii dvú keenu teytey ê Nyo' ejise mum ka, wvu le keenu teytey ê Nyo' ejise keseen enù wase keelese fitele yî Klistu le.

Mboyma nu ε to fô wee tfuu le

⁵ Muses to nu ε saη ekumε je keenu teytey ê Nyo' ejise yî bii ε è nu bonci le le, “Wee wvù gee no bonci gayte nu ke ecee nje wvú gεεle bonci bodvu bocii.” ⁶ Fi ekumε je yi le wee nu teytey ê Nyo' ejise bii fitele fi wvú lese yî ye le nu ε bó ε saη le,

“Fo wo ebiitè ê fitele fiew e le laa è nu eben yεε fowe le?”

Fì nu le laa è nu eben yεε eto bô Klistu le. ⁷ Kenεε le,

“Fo wo ebiite le laa è nu ebow yεε woη boηkfu le le?”

Fì nu le laa è nu ebow yεε eto bô Klistu le. ⁸ Geenen fí jemyi le la? Fí jemyi le,

“Diew Nyo' nu naa mbew yo le.

Yí nu diuw wo le, noo ê fitele fiuw e.”

ε è nu yí yî bese fewci ekumε keelese fitele yî Klistu le. ⁹ É wo jeme bô diuw wo le Jisos nu Tata, ε bee fô fitele fiuw e

le Nyo' to nu ε bvuse wvú yî kpwe le, é wo ke eboy. ¹⁰ Fí nu nonen njefo wee beje ε è nu bô fitele fiew ε Nyo' se jo wvú le wvú nu se jay. Ε wee jemyi ε è nu bô diuw we ε Nyo' se boyse wvú. ¹¹ Ɔwa' Nyo' jemyi le,

“Κε wee wvù nu ε bee wvú le nu ke ekeηke ken'wuumen κε.”

¹² Ben ekeè le κε κεjeey jey nu dvú enteleη jo wee Juu bô wee wvù yaa nu κε wee Juu κε. Tata wvù nu Tata bonyii bocii nu κε mwaan. Ε wvú ké no yen'yi can ye nyaa mwem ê wee tfuu wvù beele fô wvú le. ¹³ Fí nu no bó san ηwa' Nyo' le le,

“Wee tfuu wvù beele teje diee di Tata le, nu ε wvú nu ke eboyse wvú.”

¹⁴ Geenεn è nulo é bonyii eghan nεε se no beele teje wvú se bó nu ε lese fitele yî ye le? Ε è nulo é bó eghan nεε se lese fitele yî ye le se bó ke nu ε yuw wase ekume wvú? Ε bó nulo eghan nεε se keeyuw se wee nfewce wvù efewce ekume wvú ê bó. ¹⁵ Ε è nulo é bonyii eghan nεε se gen efewci se bó nu ε tum bó? Fí nu ε bó ε san le,

“Bonyii ké yuuke ncín bika bi wee wvù too bô saaka wvù jee,

no yuuke njon baay.”

¹⁶ Geenεn, κε bonyii bo Isael bocii nu ε bee wase saaka wvù jee wvun e κε. Κε lenlen no Ɔwa' wee ntum Nyo' wvù Yesaya jemyi le,

“Tata, è nu yeε dvú wvù nu ε bee saaka wvù bese fewci le?”

¹⁷ Fí ε mum ε no nu le keelese fitele yî Klistu le nen'yi yî fiεε fi wee nu ε yuw e. Ε fiεε fi wee yuw nen'yi fô fi bó fewci ekume Klistu le. ¹⁸ Me ε mum ε no mbiite le laa bó to baa yuw ε? Keceey bó to nu ε yuw. Ɔwa' Nyo' gayte le, “Diew yibo to nu ε gen yî ekole ke nshε le kecii,

10:11 9:33   **10:12** 3:22   **10:13** Juε 2:32   **10:15** Yesa 52:7

10:16 Yesa 53:1; Jon 12:38   **10:17** Jon 17:20   **10:18** Mben 19:4

ε njeme wvubo gen buy yî εbuw ε worj e εcii.”

¹⁹ Me ε mbvuu ε no mbiite le laa fî nu le bonyii bo Israel to dïoo yuw, fanje yaa yuw ntay ε? Muses to nu ε yaw gay le Nyo' gayte le,

“Me nu ηke enje é kendorj ebene ben bô ketum ke bonyii bo εcici le,

enje é shém eton'yi ben bô ketum ke bonyii bô nu biyuj e.”

²⁰ ε Yesaya bvuu jeme lo se nfan le Nyo' gayte le,

“Bonyii bô se baa egomte me nu bô nu ε yen me le.

ε me ε ndurje ekole kem ê bonyii bô se baa ebiite me ke.”

²¹ Geenen fi ekume bonyii bo Israel nu ε Nyo' to gay le,

“Eduw εcii nu ke no me nshee ε me ε neke can keenfiisen bonyii,

geenen ε bó temyi ke ε è nu bikuu gene ê yibo je le.”

11

Ke Nyo' baa mum ma wa lo bonyii bo Israel ke

¹ Me ε mbvuu ε no mbiite le laa Nyo' nu ε ma wa lo bonyii bew ε? Ke è nu nonen ke! Me kebee nu ε me nu wee wvu Israel. Me nu waa yew Ablam, ε me mbuy ê kfuu di Benjamin e. ² Ke Nyo' baa ma wa lo bonyii bew bô wvú to cawee wase ε è bee lo ke. Ke ben kee fiε fi ηwa' Nyo' jemyi ekume Elayja no wvú to beele fô Nyo' le ekume fiε fi bonyii bo Israel to gee le? ³ Wvú to beele gayte ê Nyo' le, “Tata, bó nu ε yuwye wase bonyii buw bo ntum e, ε sâw bitarj biuw bi ncese le.

È shεke ke wase me maarj,

ε bó bii wase ten me le keemese.”

10:19 Dito 32:21; Lum 11:11   **10:20** Yesa 65:1; Lum 9:30   **10:21**
 Yesa 65:2   **11:1** Lem 22:30; 2Kol 11:22; Gal 1:13-14; Fili 3:5   **11:2** 11:29;
 Mben 94:14; Yeli 31:37   **11:3** 1Bfn 19:10, 14, 18

⁴ Wvú to beele nonen ε Nyo' tfuse ê wvú le la? Wvú to nu ε tfuse ê wvú le,

“Me nu ε ηγεε bonyii bò è nu bem ε bó nu bontfuke bosooshwiw (6,000),

ε bó ke baa tum wase nvuu fwe dvu Baal * keebunle fó ke.”

⁵ È nu ke ληληη no fí nu kefew ke keseen kin e. Bonyii bomew nu ke naa dvú Islael caan bò nu ε shεε bò è nu bo Nyo' le. Ε boban nu ε wvú caw nje fitele fiew fi jee fô bó le.

⁶ Έ è fen nu le wvú to caw nje fitele fiew fi jee, tu ke è bvuu nu nje lemme dimew ε bó to ge ke. Έ è to nu nje lemme dimew ε bó ε ge, tu ke è nulo έ ebvuu enu le è nu fitele fi jee ke.

⁷ Fιεε fi me ηgayte nu le la? Fί nu le bonyii bo Islael nteen to baa ghan enu teytey ê Nyo' ejise no bó to gomte ke. È to nu ke bonyii bò Nyo' to cawεε bò to nu ε ghan keηke je keenu teytey ê wvú ejise. Geenεn, ε Nyo' ge ε mvuntelem mvu kebese ke bonyii le tεme ghaw mεy nonen. ⁸ Fifin nu no bó to sanεε le,

“Nyo' to nu ε ge ε bó no funfunε,

ε ejise εbo fanε yaa ebvuu eyene mwεem e ke,

ε bitem bibole yaa yuuke mwεem ke.

Bó ε no nu ke nonen ε to ε buy eben e.”

⁹ Ε Dawe to nu ε jeme ten le,

“Nyo' ege έ mwεem mvudien mvù bó diee yuuke njon enjim bó diεwε lawe le,

ebvuu ekoo bó diewε ketam e.

Mvú etu fιεε fi nu esen lo bó etufe,

έ emum enu nlawma gee dibole.

¹⁰ Nyo' ege έ ejise εbo ejjim wvu le fo bó eyenè lo mwεem e ke.

---

* **11:4** Baal wvun to nu fimoo. **11:5** 9:27 **11:6** 4:5; Gal 3:18 **11:8** Yesa 29:10; Dito 29:4; Mat 13:14-15 **11:9** Mben 69:22-23; 35:8

Wvú ege ten é jím yibo enjvuushe emey lo nonen.”

¹¹ Me ε no mbiite le laa è fen nu le bonyii bo Israel to baytene nen keegbwe emey lo fokuse le? Ke è nu nonen ke. Kebefε kè bó to gee to nu ε kaa to lo bô mboyma fô bonyii bô yaa nu ke bo Israel e, wvu le bonyii bo Israel ebenè kendonj. ¹² É è fen nu le kebefε kè bó to gee to nu ε kaa to ε è nu bô bvujonke yî nshε le, ε ngbwe wvù bó to gbweε to ε è nu bô bvujonke fô bonyii bô yaa nu ke bo Israel e, tu bvujonke bvù nu ke enu seke bonyii bo Israel bocii ε bee Klistu le nu ke enu nεε?

Fo bonyii bô yaa nu ke bo Israel emum ekfune gvuw bô bonyii bo Israel ke

¹³ Me ngomte keenjeme keseen ε è nu ê ben bonyii bô yaa nu ke bo Israel. No me nu waa ntum Jisos fô bonyii bô yaa nu ke bo Israel e, me ε mum ε no njoo lemme diem le è nu fiεε ε fí kuuke. ¹⁴ ε me ngee nonen wvu le me enge é Bojuu bosese ebenè kendonj, é fí ekum bó le, é bomew bó le ke eboy. ¹⁵ É è fen nu le Nyo' to dioo ma bonyii bo Israel ε fifin ge ε bonyii bomew yî woj e kase tu fiεε fimwaaj bô bo Nyo', tu è nu ke enu seke wvú ε kase ε fiisen bó, ε fí nu nεε? Fí nu ke enu lo diewe seke wee ε kpwe ε kase ε buy yî kpwe le. ¹⁶ É wee guse bvulem ε baa sâ' dvú ê Nyo', tu bvulem bvudvu bvucii nu enu wase bvú Nyo' le. Kete ε no nu ε geη yidvu nu yi Nyo', tu tíew kete kedvu nu enu ten yi Nyo'.

¹⁷ Geenεn, é è fen nu le tíew kete yimew nu ε bó to faashe lanjye mum jo wase ε è nu ben bô nu kete ke Olif e ke ekow, to shfuwyε yî kete ke Olif kè bó yele lo le fô tíew yimew ye to nen'yεε, wvu le ben ekenke ten joo yì nen'yi yî kete kedvu le, ¹⁸ tu ke ben kenke keekfune gvuw ben ε bo tíew

yidvu ye ke. É ben kfuné gvuw ben ε bó, é ben no kumyi lé ben nu ke lo tíew. Ε è yaa gee ben ε γεη σε nu dvú ke. È gee γεη ε ben σε nu dvú. ¹⁹ È nulo é wee mvu ben e ene ejemyi lé, “Κε bó to faashi tíew keeshfuw ε è nu me fó.” ²⁰ È nu kecεεy. Bó to faashi bó lanji njefo ke bó to κεηκε mbee ke. Ben ε no nu fó temyi nje fitele fi ben lese yî Klistu le. Nonen, fo ben emum ebensee ye ke. Ben enù nfan nfan. ²¹ Ben ekeè lé é Nyo' nu σε wvú to nu ε bawce tíew kete kè bó yeke lo kie, tu ke è nulo ten é wvú ke ebawce ben ke. ²² Ben etaa lé eyen lé Nyo' κεηκε fitele fi jee baay bvuu κεηκε ten fitele fi cewcew e. Wvú ké no cewcewe bô bonyii bô nu ε gbwe, geenen dunji fitele fi jee fô ben e fen é ben nu ε mey ε no bii ê je ye le. É fuw ke nonen, tu wvú nu ke efaashε ten ben elan. ²³ Ε dīoo tu fô bonyii bo Islael e, é bó kumene lo ε no κεηκε mbee, é Nyo' ekase ejo bó eshfuwye yî kete kie le, njefo è nu fiεε ε Nyo' κεηκε mvungay keekase ege. ²⁴ Ben ekeè lé, é ben nu tíew ε bó to faashε yî kete ke Olif e kè kuu ε è nu ekow, to shfuwye yî kè bó yeke lo le, ε è nu fiεε ε fí yaa κεηκε keenu nonen ke, tu ke è nulo é bó ekase ejo tíew yî è nu yi kete kè bó yeke lo yî bó to faashεε wase ekase etfuushε yî kete kedvu le efey lo nonen e?

Nyo' camte shen fô wee tfuu le

²⁵ Boom bo bwεεm e, me ηgomte lé ben ekiεε kecεεy kin kè nu ê nnyilε le, wvu lé fo ben ke ene ebensee ye lé ben feefene baay ke. Fí nu lé ekole kè temyεen nu ε to fô bonyii bo Islael e nteen. Ε bó nu ke etemyi ke bikuu nonen egen ebuy seke bonyii bô yaa nu ke bo Islael bocii bô nu keeley ηgoo bonyii bo Klistu le ε ley wase. ²⁶ Fí nu ke edīoo ε kooy nonen, é bonyii bo Islael bocii emum eboy. È nu fí fi bó to sanjεε ε Nyo' gayte le,

“Wee wvù nu ke ebvuse bonyii ñgɛw e nu ke ebuy Sayon. Wvù nu ke ebvuse gee di befe ê kfuu di Yakow e.

²⁷ Ɛ fifin nu moŋkan mò me nu ñke engbwo bee bó seke me ɛ ncake bibefe bibole.”

²⁸ Ê keba ke saaka wvù jee wvu Nyo' le nu ɛ bonyii bo Islael nu bonyii bo bvuban e fô Nyo' le nje yene. Ɛ dioo etu ê keba ke ncaw wvù Nyo' to cawɛɛ wase bó le, nu ɛ bonyii bo Islael nu lo fitele fiew nje moŋkan mò wvù to gbwolɛɛ bô bo'icee cee bó. ²⁹ Fí nu nonɛn njefo é Nyo' nya wase nnya ê wee, wvù saa ebvuu ekase efi ke, é wvù teŋe wase wee, wvù saa ebvuu ekase ecine wvù le ke. ³⁰ No ben bonyii bò yaa nu ke bo Islael to shee nu yaa yuuke Nyo' le ke, geenɛn ɛ no nu keseen ɛ wvù ɛ cam wase shen fô ben e njefo bonyii bo Islael baa eyuuke wvù le ke, ³¹ è nu ke lɛŋlɛŋ no bó ten baa eyuuke Nyo' le keseen wvu le shen yì wvù cam fô ben e ege é wvù ke ecam ten shen fô bó le. ³² Fieɛ fi nu nu le, Nyo' nu ɛ lese bonyii bocii yì ncaw ekole kè tɛmyɛɛn e, wvu le è nelo é wen ecam shen fô bó le bocii.

Mbense enù fô Nyo' le

³³ O, ben etaa eyɛn, bvukuke bvù è nu bvu Nyo' le nu naa lo bvu baay, ɛ bvufee bwew nu naa lo ten bvu baay, ɛ mwɛɛm mvù wvù kee nu ɛ wvù kee naa lo ten baay! Ke è nulo é wee ekiɛɛ je yì wvù kpwaŋsene mwɛɛm jó ke. Ke è nulo é wee ekiɛɛ je yì wvù gee mwɛɛm mwew jó ke. ³⁴ Fifin nu no bó saŋɛɛ ê Ŋwa' Nyo' le le,

“È nu yeɛ dvù wvù kee ñkpawwɛ Tata?

Ɛ è nu yeɛ wvù nulo etefe wvù?

³⁵ È nu yeɛ dvù wvù ke nu ɛ nya wase Nyo' bô fieɛ wvu le Nyo' ke ekase elaw wvù?”

³⁶ Mwεem mvunciim nε fô wvú le. Mwεem mvunciim fey can ye le, ε mwεem mvunciim nu nje ye. Mbense enù fô wvú le sekecii sε ηka. Fí enù nonen.

12

Ben enya bikuu binen ê Nyo'

¹ Boom bo bwεem e, no Nyo' nu ε cam wase shen fô beene le, me ε mum ε no ηkule can le ben enya bikuu binen ê Nyo' diewe mwεem mvu ncese le mvù bεε mvuyuum yuule ε Nyo' ε bee le. Fifin nu je yi lεη fô ben e keebunlee Nyo' jó le. ² Fo ben ebiì mwεem mvù bonyii bo yî nshε le fen gee κε. Ben ecine é Nyo' enyaa ben bô bonkpawwεε bô bofε, é bó ekumene ben. É ben gee nonen, é ben emum ekiεε keeyeese kee fiεε fi Nyo' shieele, fi è nu fi jee, ε Nyo' ε bee dvú, ε fí ε jon wvú le ε gen ε mεse.

³ Me diewe wee wvù Nyo' nu ε buw e, nu ε me ηgomte keηγgay ê ben bocii le, fo wee ekpwawcì ekumε ekole kew le wen nu fiεε fimew fele fiεε fi wvú nu κε. Wee ekpwaakè ekumε ekole kew ê je yi lεη e. É wee ekpwawcì biì nfew mbee wvù Nyo' nu ε nya ê wvú le. ⁴ Beene kee le ye wee nu yimiaaη, keηke biba jεεy jεεy, ε biba bidvu keηke lemme jεεy jεεy. ⁵ È nu κε lεηlεη no beene nu. Naa no beene cim nu nteen, nu ε beene nu ye miaaη yî Klistu le. ε wee mvu yaa nu fô ekole kew e maηη κε. ⁶ Beene keηke nnya jεεy jεεy bii je yì Nyo' nu ε buw beene jó le. Beene emum elemtè dvú. É nnya wee nu keeteete ntum Nyo', é wvú no teetè bii nfew mbee wvù Nyo' nu ε nya ê wvú le. ⁷ É nnya wee nu keelemte fô bonyii le, é wvú no lemtè fô bó le. É yi

---

11:36 16:27; 1Kol 8:6   12:1 6:13; 1Bi 2:5   12:2 Efε 4:22-24; 1Tes 5:21   12:3 1:5; Mat 20:26; 1Kol 12:11, 28; Efε 4:17   12:4 1Kol 12:27
12:6 1Kol 12:4-11; 12:27-14:40; 1Bi 4:10-11   12:7 Lem 6:1-3; 2Kol 9:5, 7

wee nu keeyeyi bonyii, é wvú no yeyi. ⁸ É nnya wee nu keeyvuwse mvuntelem mvu bonyii le, é wvú no yvuwse. É yi wee nnya nu keenyaa mwεem ê bonyii, é wvú yene can ye. É yi wee nu keetaale fô bonyii le, é wvú no taalè fô bó le bô fitele fiew ficii. É wee nu ε ye nnya nu keecamte shen fô bonyii le, é wvú no camtè yuuke njoŋ.

*ŋkoŋ*εn wvu keceey

⁹ ŋkoŋεn wene keŋke keenù wvu keceey. Ben ebanè fiεε fi befε, leemè ε è nu yî fiεε fi jee le. ¹⁰ Ben ekoŋεnè bikuu binεn bô fitele ficii diεwε boom bo bwee wan e. Ben efelè naa lo bonyii bocii yî n'wvum wvù ben nyaa ê bonyii le. ¹¹ Fo ben egeè ŋgoy ke. Mvuntelem mvunεn eyvuwse sekecii ε ben lemte lemme di Nyo' le. ¹² Ben elanlanè yî fiεε fi ben taale fwe yî dvú le kee le ben nu ke ekeŋke le. Ben ekuulè shém yî boŋεw e. Ben enù yî bunle le sekecii. ¹³ Ben eficì bonyii bò è nu bo Nyo' le bò fuute. Ben efiiisènè botolo yéw yene le taale fô bó le ntay.

¹⁴ Ben elkè le Nyo' elaj ε è nu kembonεn yî bonyii bò bone bikaa ê ben εjim e. Ben elkè ε è nu kembonεn fô bó le. Fo ben elkè le eto lon fô bó le ke. ¹⁵ Ben elanlanè ben ε bonyii bò lanlanε, enù yî yii le ben ε bonyii bò nu yî yii le. ¹⁶ Ben eceè yî fiεε le fimwaarŋ. Fo ben ebenseè ye ke. Ben ekoolè nsán ben ε bonyii bo ncew ncew. Fo ben ejòð le ben kee mwεem fele no ben kee ke.

¹⁷ Fo ben etfuusè kebefe bô kebefe ke. Ben ekeŋkè ŋkpwawce keegeε ε è nu mwεem mvù bonyii bocii yene

---

12:9 2Kol 6:6; 8:24; 1Tim 1:5; 1Bi 1:22; 1Kol 13:4-7   **12:10** 14:15; Jon 13:14-15; Gal 5:13; 6:3, 10; Efε 4:2; Fili 2:2-3   **12:11** 8:9; Gal 5:25; Mwm 3:15   **12:12** 5:2-3; 8:24-25; Mat 24:13, 22; Luk 18:1; 1Kol 10:13; 1TES 2:14
12:13 Gal 6:10; Ibu 13:2   **12:14** Mat 5:44   **12:15** Job 30:25; 1Kol 12:26; 2Kol 11:29   **12:16** Bŋgn 3:7; 1Kol 1:10-11, 19-20, 27-28; 8:1   **12:17** Bŋgn 20:22; 1Kol 6:7; 1TES 5:15; 1Bi 3:9

le è nu mvù jee. ¹⁸ É je nu dvú, no ben yeñe, é ben no momtè keecee yî nyekeey e ben ε bonyii bocii. ¹⁹ Nsáa yem shém, fo ben eyuu emomtè naa lo keetfuuse envuke κε. Ben ecine dvú é Nyo' ke eduñce shém ye yì ffuuke é bó.

È nu fí fi bó nu ε sañ le,

“Envuke nu ε è keñke me keentfuse.

È nu me wvù nu ñke enlaw bó.

Fifin gayte Tata Nyo'.”

²⁰ Fì è nulo é ben egeè nu fin fi bó sañ é ñwa' Nyo' le le, “É jeñ yuu wee wo bvuban, é wo nya fiεε ε wvú die. Kendonj é no yumte wvú, é wo nya fiεε ε wvú wu. É wo ge nonen, é ken'wuunen enu fô wvú εfa.” ²¹ Fo ben ecine é kebefε eso ben κε. Ben esoð lo kebefε bô mwεem mvù jee.

13

Beene eyuukè bonyii bô keñke mvunḡay mvu sa' le

¹ Wee tfuu keñke keeyuukè bonyii bô keñke mvunḡay mvu sa' le, ñjefo κε mvunḡay nu dvú se mvú ñε fô Nyo' le κε. Boba bô saake nu ε è geke Nyo'. ² Fí ε mum ε no nu le é wee duñci ekole kè temyεen é bonyii bô keñke mvunḡay mvu sa' le, tu mweten duñci ε è nu é bonyii bô è geke Nyo'. Ε bonyii bô duñci ekole kè temyεen teñe ε è nu ñgew yî bikuu bibole. ³ Ben ekeè le bonyii bô saake woñ nu ε bonyii bô keñke keñge kè jee yaa ké no fane bó κε. È ké no fane bô befe keñge. É wo shieele le κε wo nu efane bonyii bô keñke mvunḡay mvu sa' le, é wo mum no geè le fiεε fi jee, é bó emum ebensee wo. ⁴ Wee wvù saake bonyii nu ε wvú lemte ε è nu fô Nyo' le le bonyii eceè nḡay. Geenεn, é wo ñε ε no gee fiεε fi befe, é wo mum no fane wvú, ñjefo κε mvunḡay

---

12:19 Dito 32:35; Mat 5:39   **12:20** Bñgn 25:21-22; Mat 5:44   **13:1** Lem 5:29; Tay 3:1; 1Bi 2:13-14; Mwm 13; 20:4   **13:1** Bñgn 8:15-16   **13:3** 1Bi 2:14; 3:13

mvù bó nya ê wvú keeleese bonyii yî ηgew e nu mvu εcici κε. È nu wee lemme wvu Nyo' wvù duŋci shém Nyo' yî ffluuke fô bonyii bô gee mwεem mvù befe le. ⁵Nonen ben κεηke keeyuukè bonyii bô saake woη e, ε è yaa nu κε le njefo ben fane shém Nyo' yî ffluuke κε. Ben eyuukè ten wvu le fo fiεε enu dvú fi esaake ben fô fitele le κε. ⁶È nεε fiεε fi gee ε ben se laaηke ten shile, njefo bonyii bô κεηke mvuηgay mvu sa' le lemte ε è nu fô Nyo' le, ε bó ε nya kefew kebole kecii yî lemme didvu le. ⁷Ben enyaà fiεε ficii fi ben κεηke keenya ê wee tfuu. É è nu shile keelaη, é ben laη. É è nu keelaw mwεem mvù ben κεηke keelaw, é ben law. É è nu wee wvù ben κεηke keefane wvú, é ben no fanè. É è nu wvù ben nu enya ε è nu n'wvum ê wvú, é ben nya.

Ben ekonenè bikuu binen

⁸Fo wee ekeηkè naa lo fioo bô wee mvu efey fioo yî è nu κεηkoηen κε. Ben ekeè le, é wee koηke wee mvu, tu wvú nu ε gee wase bonci bocii. ⁹Bonci bo Nyo' le bô gayte le, “Fo wo ejaη kpweε wee, fo wo eyu wee, fo wo ecoη bvucoη, fo wo edewkenè ejise κε,” naa noo nci wvù la, nu ε bó ε taashe yî nci wvù gayte le, “È koηkè waa bwoo no wo koηke ekole kuw” e.

¹⁰É wee koηke wee mvu, wvú saa ebvuu ege naa lo fiεε fi befe bô wvú κε. Nonen é wee koηke wee mvu, tu wvù nu ε gee wase bonci bocii.

¹¹Ben egeè mwεem mvun nonen kee no kefew nu wase keseen. Kefew nu ε kí ε kocen wase fô ben e keekamse.

13:5 2:15   13:7 Mat 22:21   13:8 Jon 13:34; 1Kol 13; 16:14; Gal 6:10
 13:9 Dito 5:17-21; LEW 19:18; Mat 22:34-40; Gal 5:14; Jem 2:8-13
 13:11 1Tes 5:5-8   13:11 Efε 5:14-16; 1Kol 7:29-31

Ben ekamse njefo kefew kè Nyo' nu eboyse beene nu wase nceencee fele no kí to shee nu seke beene to lesɛɛ fitele yí Jisos Klistu le. ¹² Ɛntaŋ kaa wase, ɛ ɛkfuŋ yuule wase too. Beene emum elañ gee di ɛjiwɛ le, ejo wase ɛ è nu gee di n'yuu le diwɛ mwɛɛm mvu jem e. ¹³ Beene eceè nce wvù kɛŋke n'wvum diwɛ bonyii bò lɛne ɛmvunsheerj e. Fo ben ediekenè, wukene gee diwɛ bwé le kɛ. Fo ben ewuù mbvuum ɛ mó koole kɛ. Fo ben eceè nce nnyen kenjaŋ noo nce nsake kɛ. Fo ben ewaalè waa bvuu kɛŋke kɛŋghɛw kɛ. ¹⁴ Ben ejo ɛ è nu nce Tata Jisos Klistu yí yene le. Fo ben enya naa lo bvudvuu ê nyam ye wvu lɛ ben egee mwɛɛm mvù befe mvù yí shieele kɛ.

14

Fo wee esaakè wee mvu kɛ

¹ Ben efiisenè bonyii bo wɛɛyi yí mbee le ê ben ente. Fo ben ɛ boba bonyii ebeeke ɛ è nu mbew yí mwɛɛm mvù bó kpawwaci lɛ è nu mvu lɛŋ keege le kɛ. ² Wee mvu nu ɛ wvú beje lɛ è nulo é wen ediee fiɛɛ ficii. Geenɛn ɛ wee mvu wvù mbee we wɛɛyi nu ɛ wvú diee kɛ fiew ɛ è nu mbáse yí bó keeke lo. ³ Fo wee wvù diee fiɛɛ ficii yaa nyaake, enyensè wee wvù nyaake kɛ. Fo wee wvù nyaake, esaakè wee wvù diee fiɛɛ ficii yaa nyaake mum sumtene lo nsaw we kɛ, njefo bó bocii nu ɛ Nyo' ɛ fiisen bó. ⁴ È nu wo wvù yɛɛ keesaake wee lemme wee mvu mum sumtene lo nsaw we? È kɛŋke cee ɛkolɛ we keeke eyɛn laa waa we lemme leeme ntay nuu wvú gbwee lo lɛ. Ɛ wvú nu ke eleem we, njefo Tata nulo eleke wvú we é wvú eleem ntay. ⁵ Wee mvu nu tɛn dvú wvù joo lɛ ediuw yomew nu yo baay baay

13:12 ɛfɛ 5:11; 6:11, 13; 1Jon 2:8   **13:13** Luk 21:34; ɛfɛ 5:18

13:14 Fili 2:5; Kolo 3:15   **14:1** 1Kol 8:1-13; 9:22; 10:23-33; Kolo 2:16, 20-22;

1Tim 4:4-5; Ibu 13:9   **14:1** 15:7   **14:2** Dan 1:8; 1Kol 10:25-28   **14:5**

Gal 4:10

ê yomew e. E wee mvu joo fiew le ediuw ecii nu ke leŋleŋ. Fiee fi nu, nu ke le fo wee ekeŋkè kemaŋen ê ŋkpawce we le yî fiee fi wvú leeme yî dvú le ke. ⁶ Wee wvú joo le ediuw yomew nu yo baay baay gee nonen keenya n'wvum ê Tata. E wee wvú diee fiee ficii diee ten keenya n'wvum ê Tata, no wvú gee nonen no nyaa keyoone ê Nyo'. E wee wvú nyensee keediee fiee ficii nyensee ke ten keenya n'wvum ê Tata, no wvú nyaa ten keyoone ê Nyo'. ⁷ Beene ekeè le é wee nu dvú, tu ke è keŋke wvú ekole kew ke. É wvú kpwe lo, é saa ekeŋke wvú ekole kew ke. ⁸ É beene nu dvú, tu beene nu ke beene e bo Tata, beene é kpwe, tu beene nu ke beene e bo Tata. Nonen, kenee beene nu dvú, kenee beene e kpwe, tu è keŋke ke Tata beene. ⁹ È nu shiee wvú Klistu to kpwee kase buy yî kpwe le no nu dvú. Wvú to ge nonen wvu le wen enù Tata bonyii bocii bò bæe dvú bò bò kpweken wase. ¹⁰ Nonen, è nu nje la wvú wo saake waa bwoo mum sumtene lo nsaw we? E è nu ten nje la wvú wo nyensee waa bwoo? Ben ekeè le beene bocii nu ke eleem fwe dvu Nyo' é wvú esaw beene. ¹¹ È nu fiee fi bó nu e saŋ le,

“Me wvú Tata ŋgayte le, no me nu dvú,

wee tfuu nu ke etum envuw ê me ejise,

é wee tfuu ejemyi bô diuw we le me nu Nyo'.”

¹² Fí e mum e no nu le wee mwaan mwaan beene le keŋke keeke eleem ê Nyo' ejise see no gee diuw to nu.

Fo wee ege fiee fi waa bwee egbwe lo ke

¹³ Nonen, fo beene ebvuu esaake wee noo wee mum sumtene lo nsaw ke. Fiee fi beene keŋke keegeè nu le wee dioo gee fiee no yene fo enu fiee fi ege é waa bwee ebyaten

yî dvú le kɛnɛɛ egbwe lo kɛ. ¹⁴ Me ŋkee naa lo, ε me ε mbee diɛwɛ wee Tata Jisɔs e lɛ kɛ fiɛɛ fidien fimew nu dvú ɛfinɛfin fi nu sɛ fí yuule lo kɛ. Geenɛn, é wee mvu nɛ ε no yɛne lɛ fiɛɛ fidien fimew nu ε fí yaa yuule kɛ, tu fí nu enu kɛ nonɛn fô wvú le. ¹⁵ É wo diee fiɛɛ ε fí beete bô waa bwoo, tu kɛ wo bvuu dɔŋci kɛŋkɔŋɛn fô wvú le kɛ. Fo wo ecinɛ é fiɛɛ fi wo diee ege é waa bwoo wvù Klistu to kpweɛ nje ye, egbwe lo kɛ. ¹⁶ Nonɛn, fo wo ege é fiɛɛ fi jee fi wo gee ke enɛ etu fi bó ejemyi wase lɛ è nu fi befɛ kɛ. ¹⁷ Ben ekeè lɛ kɛ bvunfon bvú Nyo' le nu fiɛɛ fi ɛkumɛ mwɛɛm mvudien bô mwɛɛm mvuwuun kɛ. È nu fiɛɛ fi ɛkumɛ keekɛŋke nce wvu teyɛy bô wvu nyɛkeey noo keekɛŋke nlanlan wvù nen'yi fô Keyoy ke Yuule le. ¹⁸ É wee lemte Klistu le ê yiye je le, tu Nyo' nu eyuuke njoŋ bô wvú, ε bonyii benseɛ tɛn wvú. ¹⁹ Beene emum ebii mwɛɛm mvù too ε è nu bô nyɛkeey noo mvù fici beene keeyoote lo wee noo wee le. ²⁰ Fo ben ebefɛ bô lemme di Nyo' le nje mwɛɛm mvudien kɛ. È nu keɛɛy lɛ mwɛɛm mvudien mvunciim yuule lo, geenɛn é wo diee fiɛɛ fi nulo ege é wee mvu egbwe lo, tu è nu fiɛɛ fi befɛ ε wo gee. ²¹ È nu fiɛɛ fi jee keetun keedie nyam, kɛnɛɛ keewu mbvuum, kɛnɛɛ keege naa la fi nulo ege é waa bwoo egbwe lo. ²² É fitele fiuw beɛe fiɛɛ fimew e, é wo gee ε è no kee kɛ ben ε Nyo' bofɛɛ. Njoŋ wvu baay nu fô wee wvù shiee baa enu dvú fô wvú le keesaake ɛkolɛ kew kɛ, njefo wvú gee fiɛɛ fi wvú tomte lɛ fí nu lɛŋ e. ²³ Geenɛn, wee wvù diee fiɛɛ kɛŋke kemaŋɛn fô fitele fiew e nu wase ŋgɛw e, njefo wvú gee fiɛɛ ε è yaa nu fi fitele fiew beɛe dvú kɛ. Ben ekeè lɛ fiɛɛ ficii fi wee gee sɛ fitele fiew nu ε bee, nu ε è nu kebefɛ.

14:14 14:23; Mat 15:11; Lem 10:15; Tay 1:15   **14:15** 1Kol 8:1, 11-13; 13; Gal 6:10   **14:17** Mat 6:31-33; 1Kol 8:8; Gal 5:22-24   **14:21** 1Kol 8:13   **14:23** 14:14

15

Wee egeè fiεε fi ejeè tεn waa bwee le

¹ Beene bò tεmyi keηke keekuulè shém bô gbwee di bonyii bo wεεyi gbwee. Fo beene egeè fiεε ε è nu ke fi è nulo é ye ejee ke ε è nu beene ke. ² Wee mwaan mwaan beene le keηke keemomte keegeè fiεε fi ejeè waa bwee le keefici wvú ε mbee we kuu. ³ Ben keè tεn le ke Jisos Klistu to gee mwεεm mvù ye ejeè ke ε è nu wvú ke. Wvú to gee fiew ε fi kooyi no bó san ε wee jemyi ê Nyo' le,
 “Boncun bò bonyii nan'yi wo dvú nu ε tu yî yεm e.”

⁴ Beene kee lo le mwεεm mvunciim mvù bó to sanεε ê ηwa' Nyo' le fwele to nu keetefe beene dvú, wvu le mvú ege é beene eleemè tεmyi, é mvuntelem mvuseεbeene eyvuwsè yî fiεε fi beene taale fwe yî dvú le. ⁵ Me nleke le Nyo' wvú gee ε bonyii leeme tεmyi bvuu gee ε mvuntelem mvu bonyii le yvuwsε, ege é ben eceè yî fiεε le fimwaan ben ε bonyii bocii bii no Klistu Jisos duηci, ⁶ wvu le yî kentaashε le, é ben ebenseè Nyo' wvú nu Icee Tata wesebeene wvù Jisos Klistu yî diεw e miaan.

Ben efiisen wee tfuu leηleη no Klistu nu ε fiisen ben

⁷ Ben emum efiisen wee tfuu ke leηleη no Klistu nu ε fiisen ben, é mbense egeenè ê Nyo'. ⁸ É me ensee ê ben le Klistu to nu ε jo ekole kew diεwε waa lemme le fô Bojuu le keeduηce ê bó le Nyo' ké no jemyi keceεy. Wvú to ge nonen keetom ηkawma wvù Nyo' to nyae ê bo'icee cee bó. ⁹ ε wvú to bvuu ge nonen wvu le bonyii bò yaa nu ke Bojuu nelo ebenseè tεn Nyo' nje shen yì Nyo' keηke fô bó le. Fifiin nu no bó sanεε le,
 “No fí nu nonen, me nu ηke embensee wo

15:1 14:1-2; 1Kol 8:1-2; 10:23-24   15:3 Mben 69:9   15:4 1Kol 10:11;
 2Tim 3:16   15:5 12:16; Fili 2:2-5   15:7 14:1   15:8 Mat 15:24; Lem
 3:25-26   15:9 Mben 18:49

ente jo bonyii bò yaa nu ke Bojuu.

Ɛ me nu ŋke en'yemte mbensee diee diuw.”

¹⁰ Ɛ fí bvuu nu Ɛ bó Ɛ saŋ le,

“Ben bò yaa nu ke Bojuu, ben elanlanè ben Ɛ bonyii bo Nyo' le.”

¹¹ Ɛ fí bvuu nu ten Ɛ bó Ɛ saŋ le,

“Bonyii bò yaa nu ke Bojuu, ben ebenseè Tata.

Bitum bicii, ben ebenseè Tata.”

¹² Ɛ Yesaya to bvuu jeme ten le,

“Biay mi nu ke esan ê kfuu di Jεese le.

Ɛ è nu wee wvù nu ke ebuy esaake bitum

bi bonyii bò yaa nu ke Bojuu le.

È nu yî ye le wvù bitum nu ke egeε bvufee bvubole.”

¹³ Me nleke le Nyo' wvù beene taale fwe yî ye le, eyiŋsen mvuntelem mvunen bò njoŋ noo nyεkeey no ben nu Ɛ lese fitele yî ye le, wvu le ê mvungay mvu Keyoy ke Yuule le, é ben etaale ke Ɛ è nu fwe sekecii yî fiεε fí ben kee le ben nu ke ekeŋke le.

Shiee wvù Baul to saŋεε ê je yì wvù to saŋεε le

¹⁴ Boom bo bwεem e, me keβεε ŋkee ntay le ben keŋke naa keŋge kè jee baay, Ɛ ben Ɛ yiŋsen bò bvufee, kee ten keetefe bikuu binen. ¹⁵ Geenεn, yî mwεem mvumew e nu Ɛ me Ɛ nsaj Ɛ nloocε Ɛ ntooshe lo ben. Ɛ me ŋge nonεn keeŋkume lo ben, Ɛ è nu nje mbuwma wvù Nyo' nu Ɛ buw me dvú, ¹⁶ le me enù wee lemme Klistu Jisos fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le. Me ŋgee lemme din diεwe cee ncese le, nlemte yî saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le, wvu le bonyii bò yaa nu ke Bojuu enù diεwe ncese wvù Nyo' nu Ɛ bee le, Ɛ Keyoy ke Yuule Ɛ seyse bó Ɛ gεε bó Ɛ no yuule. ¹⁷ Nje Klistu Jisos, nu Ɛ è nulo é me embensee ye yî lemme di

me nlemte fô Nyo' le. ¹⁸ Κε è nulo é me emom lo enjeme ekumε fiεε fimew jεεy, efey fi Klistu nu ε ge wase fele yî yem e, le bonyii bò yaa nu κε Bojuu elese fitele yî ye le κε. Bó to lese fitele bii mwεem mvù me nto njemyi bò mvù me nto ηgee le. ¹⁹ Ε è to nu ten bii mvuηgay mvu mwεem mvù duηci mvuηgay mvu Nyo' le bò mwεem mvu diuw wvù yumεen e mvù me nto ηgee le, noo yî mvuηgay mvu Keyoy ke Yuule le. Nonen, keekew Jelusalem ekenen egen ebuy keba kè Illilikum e, nu ε me ε nlooce wase ε nfewce saaka wvù jee ekumε Klistu jó. ²⁰ Me nto gee nonen, ε shiee wem wvu baay nu le me enfewcì saaka wvù jee wvun ε è nu fô bó ke baa yuw wase ekumε Klistu κε, wvu le fo me ηke ene engen en'yooote yî kenffuy ke wee mvu le κε. ²¹ Me nto ηgee fifin mbii ε è nu no bó to saηεε le, “Bonyii bò bó ke baa see wase ê bó ekumε wvù, nu ke eyen keceey kew e, ε bonyii bò ke baa yuw wase ekumε wvù, nu ke ekieε wvù.”

No Baul to seysee keegen Lum

²² È se jewse lene din me bokaη e nteen fô me ento é beene eyenen. ²³ Geenεn, keseen κε bvudvuu bvu lemme le bvuu bæε dvú biba bin e κε. Nonen no me nse nshee nshieele wase bilim e keento é beene eyenen, ²⁴ nu ε me ηkpwaake, ηkee naa le beene nu ke eyenen seke me nfele ηgene Sβεen. Me ηkpwaake ten le ben nu ke efice me yî lene diem e keeηgen embuy jó, seke beene ε mooce caan, me ε n'yuw njoη ê ben enteleη. ²⁵ Geenεn, keseen nu ε me nu engen Jelusalem yî lemme le fô bonyii bò è nu bo Nyo' le bo jó le. ²⁶ Me ηgene jó njefo bonyii bo mbee le bo Masedonia noo bo Akεya se nu ε no kooηke keege kensuw

---

15:18 2Kol 3:5   15:19 Mak 16:17; 2Kol 12:12   15:20 1Kol 3:10-12; 2Kol 10:15-16   15:21 Yεsa 52:15   15:22 1:9-13   15:25 Lem 19:21; 20:22; 24:17   15:26 1Kol 16:1; 2Kol 8-9; Gal 2:10

efi bonyii bò è nu bo Nyo' le bò fuute dvú Jelusalem. ²⁷ È to koŋ bó keege nonen, ε è nu lo keceey le bó keŋke keege fiε fô bó le nonen, njefo é bó bò yaa nu ke Bojuu nu ε keŋke wase fô mbuwma wvù fici biyoy bibole wvù è nu wvu Bojuu, tu bó keŋke ten keefi Bojuu bô mwεem mvu yî nshe le fen mvù Nyo' nu ε buw bó dvú. ²⁸ Nonen, seke me ε mese lemme din, ε n'yen le fiε fi bó suw nu ε ley can Bojuu le, é me emum ene jó, enfey jo ben, é beene eyenen, é me emum enŋen Sbeen. ²⁹ ε me ŋkee lo le me nu ŋke endioo entoo ê ben e, entoo bô kembonen ke Klistu le fô ben e ε kí ε yiŋsen.

³⁰ Boom bo bwεem e, me ŋkule lo can ê ben ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le noo yî keŋkoŋen ke Keyoy ke Yuule le, le ben ebene me le é beene etaashe ebunlee shiee le ê Nyo' fô me le, ³¹ le è nulo é me ŋke embuy can bonyii bò yaa nu ke bo mbee le Judea. Beene ebunleè ten le bonyii bò è nu bo Nyo' le ke ebee lemme di me ŋgene keeŋge Jelusalem e, ³² wvu le é Nyo' fen nu ε bee, é me ŋke entoo ê ben e n'yuuke njoŋ, é fitele fiem elætene ê ben entelēŋ. ³³ Nyo' wvù nu Nyo' nyekeye enù ben ε bó bocii. Fí enù nonen.

16

Bonŋayma

¹ Me ŋgomte keendunŋe jeme yesebeene mi yì diee nu Fuebe é ben ekiεe wvú. Wvú fici yî lemme di Nyo' le ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Seŋklia le. ² Seke wvú ε to, ε ben fiisen wvú diewe wee Tata le ê je yì è nu yì bonyii bò è nu bo Nyo' le. É fiεe nu dvú fi wvú shieele le ben efi

---

15:27 1Kol 9:11   15:30 2Kol 1:11; Efε 6:18-19; Kolo 4:3; 2Tes 3:1-2   15:31 Lem 21:10-11; 1TES 2:14-15   15:32 1:7   15:33 1TES 5:23   16:1 Lem 18:18

wvú dvú, é ben fi, ekeè le wvú nu ε fi wase bonyii nteen, ε fi ten noo me.

³ Ben egay Blisilia bô Akpwila le enya ê me. È nu bonyii ε bó ε taashe bee bó yî lemme di Klistu Jisos e. ⁴ Bó nu ε kpwe to soy wase bó nje yem. È nu bonyii ε è yaa mey ke me maarj wvù nyaa keyoone ê bó ke. Bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bonyii bò yaa nu ke Bojuu le bicii nyaa ten keyoone ê bó. ⁵ Ben egay ten kentaashe ke bonyii bo mbee le kè taashi ê bó yew e enya ê me. Ben egay Abenetus wvù nsaa yem shém e. Wvú to nu wee wvu fwe keenu wee Klistu woj wvù Esia le. ⁶ Ben egay ten Maalia wvù nu ε lem wase baay ê ben entelej e. ⁷ Ben egay Andulnikus bô Junias e bò nu bonyii bem bo woj e, ε bó ε lem wase ncaw bee bó. È nu bonyii bò bó kee bó ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e. È to yaw bó lese fitele yî Klistu le ê me le. ⁸ Ben egay ten Ambliyatus wvù nsaa yem shém wvù bee wvú nu ε taashe yî Tata le. ⁹ Ben egay Ubanus wvù nu ε taashe bee bó yî lemme di Klistu le, egay ten Stacis wvù nu nsaa yem shém e. ¹⁰ Ben egay Ebeles e. È nu wee ε wvú dunce wase le wen leeme bô Klistu temyi. Ben egay ten bonyii bo yew dvu Alistobulus e. ¹¹ Ben egay 'Elodion wvù wee wem woj e, egay ten bonyii bò nu ε taashe yî Tata le bò nu yew dvu Nasisus e.

¹² Ben egay ten Tilfena bô Tilfosa le. È nu bokene ε bó lemte lemme di Tata le. Ben egay Basis e wvù nu fitele fiem. È nu ten kpwoon ε wvú ε lem wase lemme di Tata le naa baay. ¹³ Ben egay Lufus wvù Tata nu ε caw wee we le, egay ten bwee wvù me njoo le è nu ten bwem e. ¹⁴ Ben egay Asinklitus bô Fligon noo Emis noo Batlobas noo Emas, noo boom bo bwee wesebeene le bò nu bô bó le. ¹⁵ Ben egay Filologus bô Julia le, egay Nelius bô jme ye

le. Ben egay ten Olimbas bô bonyii bô è nu bo Nyo' le bô nu bô bó le. ¹⁶ Ben egaynen bikuu binen e, enoce ê ηγοce bonyii bo Nyo' le. Bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Klistu le bicii gayte ben e.

Ntefe wvu fokemese

¹⁷ Boom bo bwεem e, me nleke lo ben le ben eyenè ekume bonyii bô too bô kenḡawsen jewsee ben bô n'yεeyi wvù kicine wvù bó to γεεγεε ben dvú le. Ben elewtè lo boba bonyii. ¹⁸ Ben ekeè le ke boba bonyii yaa lemte ε è nu Tata wesebeene wvù Klistu le ke. Bó lemte ε è nu fô etew ebole. Bó joo njeme wvù yeke wvù è nu wvu kenleema læle bonyii bô nu se bó kee fiεε dvú. ¹⁹ No bonyii bocii nu ε yuw wase ekume ben le ben nu bonyii bô yuuke fiεε gee, me ε mum ε no n'yuuke njonj bô ben. Geenεn me ηgomte le ben efeefenè, ebii ε è nu fiεε fi jee le, yaa kenjke kebo fô fiεε fi befe le ke.

²⁰ È shεete wase caan é Nyo' wvù è nu Nyo' nyekeyy etufe Satan é ben eben yî dvú le bô bikaa. Me nleke le Tata wesebeene wvù Jisus Klistu ebuw ben bô kembonen kew é kí enù ben ε bó. ²¹ Timatio wvù lemte bee wvù yî fiεε le fimwaanḡ gayte ben e. E Lushus bô Jason noo Sosibata bô nu bonyii bem bo wonj e gayte ten ben e. ²² Me wvù Tetius wvù Baul jemyi ε me nsaanjke ηwa' wvun, ηgayte ten ben e ê diee di Tata le. ²³ Gayus wvù me wvù Baul cee ê wvú yew, ε kentaashe ke bonyii bo mbee le kecii ke fen taashi dvú gayte ben e. E Elastus wvù nu wee ntfu wvu ê kelaante kin e, bô waa bwεe wesebeene wvù diee nu Kpwatus gayte ten ben e. ²⁴ [Tata wesebeene wvù Jisus Klistu ebuw ben

---

16:16 1Kol 16:20; 2Kol 13:12; 1TεS 5:26; 1Bi 5:14   **16:17** Mat 7:15; 2TεS 3:6; Tay 3:9-10; 2Jon 10   **16:18** Fili 3:19; Kolo 2:4   **16:19** 1:8   **16:20** 1:7   **16:21** Lem 16:1   **16:23** 2Tim 4:20

bocii bô kembonen kew é kí enù ben ε bó. Fí enù nonen.]
*

Mbense enù fô Nyo' le

²⁵ Mbense enù fô Nyo' le. È nu wvú wvù nulo ege é ben etemyi ntay bii no saaka wem wvù jee jemyi. Saaka wvù jee wvun nu wvù me nfewci ekume Jisos Klistu. Wvú to shee nu kenyile ke fiε le ε bó to nyile ε è bæe naa lo bvuyvuum e, ε keseen nu ε bó ε duŋce wase ê beene.

²⁶ Kinyile kin nu ε bó ε duŋce wase. Mwεem mvù bonyii bo ntum Nyo' le to saŋεε nu ε ge wase kí ε buy εmwa fô bitum bicii le. Nyo' wvù mey lo nu wvù gayεε le bó eduŋce ê bitum bicii wvu le bó elese fitele yî ye le eyuuke wvú le.

²⁷ Mbense enù sekecii fô Nyo' wvun wvù è mey ke wvú wvù feefene le, fele yî Jisos Klistu le. Fí enù nonen.

---

* **16:24** κε boŋwa' bo boyvuum nteen bô bó to yawεε saŋ diεw Nyo' jó keŋke kencim kin ke. **16:25** εφε 1:9; 3:4-5; Kolo 1:26 **16:26** 1:2, 5 **16:27** 11:36; Fili 4:19-20; 1Tim 1:17; Jut 25; Mwm 4:11

Ŋwa' Nyo' Moŋkan mo Monfɛm New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 1 Dec 2020
5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e